wetenschapswinkel exemplaar

HET IMAGO VAN HET NAJK BIJ HAAR LEDEN

- Onderzoek naar imago en betrokkenheid -

Ellen Winkel

Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt
Wetenschapswinkel
Vakgroep Voorlichtingskunde

Landbouwuniversiteit
Wageningen

rapport nr. 47

LB160

Het imago van het NAJK bij haar leden

- Onderzoek naar imago en betrokkenheid -

Wageningen, november 1990
Ellen Winkel

NAJK
Postbus 816
3500 AV Utrecht
030-730830

Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt is de overkoepelende organisatie van agrarische jongeren in Nederland, die hun belangen behartigt en aktiviteiten op het gebied van meningsvorming en scholing ontwikkelt.

Wetenschapswinkel
Landbouwuniversiteit
Postbus 9101
6700 HB Wageningen
08370-83908/84146

De Wetenschapswinkel van de Landbouwuniversiteit neemt vragen van minder draagkrachtigen in bemiddeling. Hier kunnen groepen uit de agrarische sector en groepen met problemen op het gebied van milieu- en arbeidsomstandigheden met onderzoeksvragen terecht. Zonodig laat de Wetenschapswinkel t.b.v. deze vragen onderzoek verrichten, waarbij zij dan voor organisatie en begeleiding zorgt.

Vakgroep Voorlichtingskunde
Hollandseweg 1
6706 KN Wageningen
08370-84310

De Vakgroep Voorlichtingskunde is onderdeel van de Landbouwuniversiteit Wageningen en is belast met onderwijs en onderzoek op het terrein van de voorlichtingskunde.

W 405518

WOORD VOORAF

Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) heeft in het najaar van 1989 de Wetenschapswinkel Landbouwuniversiteit benaderd met de vraag, om een onderzoek te bemiddelen naar het beeld, dat er bestaat van het NAJK bij interne publieksgroepen (m.n. leden van de plattelandsjongerenorganisaties).
Het onderzoek moet dienen ter informatie en ondersteuning van degenen, die zich gaan bezighouden met het opstellen van een PR-plan voor het NAJK ("het Kantoor" i.s.m. NAJK).
Het onderzoek is uitgevoerd bij de Vakgroep Voorlichtingskunde, in het voorjaar van 1990.

Ellen Winkel heeft het onderzoek opgezet en uitgevoerd in het kader van een afstudeervak voorlichtingskunde voor haar studie aan de Landbouwuniversiteit. Zij heeft de uitvoering van het onderzoek voortvarend en met veel inzet ter hand genomen. Zij heeft in de korte tijd, die haar voor de uitvoering van het onderzoek ter beschikking stond een grote hoeveelheid informatie verzameld en verwerkt. De resultaten van haar inspanningen zijn neergelegd in dit rapport. Het rapport biedt vele aangrijpingspunten voor het NAJK en "het Kantoor", om mee aan de slag te gaan.

Tijdens het onderzoek is regelmatig overleg geweest met een begeleidingscommissie, bestaande uit:
Jos Baak, Jeanette Brinks, Andries Kerkvliet, Henk Weinans, allen van het NAJK, Willem Lutjehulsink van "het Kantoor", Rob Janmaat (Vakgroep Voorlichtingskunde), Ellen Winkel (onderzoekster), Prof. Dr. C.M.J. van Woerkum (Vakgroep Voorlichtingskunde), Gerard Brinks en Marijke Dohmen, beiden van de Wetenschapswinkel.

Tenslotte willen we ieder, die heeft bijgedragen aan dit onderzoek bedanken.

Jos Baak (Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt)
Prof. Dr. C.M.J. van Woerkum (Vakgroep Voorlichtingskunde)
Marijke Dohmen (Wetenschapswinkel)

Inhoudsopgave

Woord vooraf	i
Inhoudsopgave	iii
1 Inleiding	1
1.1 Inleiding	1
1.2 Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt	1
1.3 Het onderzoek	3
1.4 De begeleidingskommissie	4
1.5 De opbouw	4
2 Imago-onderzoek; begrippen en onderzoeksvragen	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Imago-onderzoek; begrippen	6
2.3 Doelen, onderzoeksvragen en maatstaven voor dit onderzoek	10
3 Methode	14
3.1 Inleiding	14
3.2 De telefonische enquête	14
3.3 De vragenlijst	16
3.4 De steekproef en het interviewen	18
3.5 De verwerking	18
4 Resultaten	20
4.1 Inleiding	20
4.2 Respons en non-respons	20
4.3 Achtergrondsvariabelen	21
4.4 Beeld en betrokkenheid	26
4.4.1 Inleiding	26

4.4.2 Plaatselijk nivo 27
Konklusie op plaatselijk nivo 31
Aanbevelingen 32
4.4.3 Provinciaal nivo 33
Konklusie op provinciaal nivo 35
Aanbevelingen 35
4.4.4 Landelijk nivo 36
Landelijk nivo-blok 1 Schrift. materiaal 36
Konklusie op landelijk nivo-blok 1 39
Aanbevelingen 41
Landelijk nivo-blok 2 Belang en positie 41
Konlusie op landelijk nivo-blok 2 44
Aanbevelingen 45
Landelijk nivo-blok 3 Standpunten 45
Konklusie op landelijk nivo-blok 3 47
Aanbevelingen 48
4.4.5 Kruistabellen 49
4.4.6 Algemene indruk van het NAJK 51
Konklusie 53
4.5 Kanalen; hoe wordt het beeld gevormd 54
Konklusie 55
Aanbevelingen 56

5 Konklusies en aanbevelingen 57
5.1 Inleiding 57
5.2 Konklusies 57
5.3 Aanbevelingen 59

Literatuurlijst 62

Bijlagen

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Inleiding

Het NAJK heeft besloten onderzoek te laten doen naar haar imago. In deze inleiding wordt uitgelegd wat het NAJK is, wat de reden is voor het doen van onderzoek en wat met de resultaten gedaan zal worden. Er staat uitgelegd welke instanties een rol hebben gespeeld bij het tot stand komen van dit onderzoek. Tot slot is de opbouw van dit verslag beschreven.

1.2 Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt

Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) is een organisatie van en voor agrarische jongeren in Nederland. Bij het NAJK zijn ongeveer 23000 leden aangesloten, merendeels tussen de 20 en 30 jaar. Het NAJK richt zich op alle jongeren (16-35 jaar) die zich voorbereiden op een toekomst in de land- en tuinbouw en op jongeren die al in de primaire agrarische sektor werkzaam zijn.

Het NAJK is in 1977 opgericht vanuit de christelijke (NCPJ), de katholieke (KPJN) en de algemene (PJGN) plattelandsjongerenorganisaties. Deze organisaties besloten toen het agrarisch jongerenwerk gezamenlijk en met meer kracht ter hand te nemen. Het NAJK is dus een organisatie van en voor alle gezindten met respekt voor ieders levensovertuiging. Het is een zelfstandige organisatie waar afgevaardigden vanuit de provinciale organisaties het bestuur vormen en het beleid bepalen.

Het NAJK neemt een zelfstandige en onafhankelijke positie in temidden van allerlei organisaties die zich met de

agrarische sektor bezighouden. Er worden kontakten onderhouden met de landbouworganisaties en zo nodig en mogelijk met deze organisaties samengewerkt. Het NAJK is vertegenwoordigd in diverse kommissies van het Landbouwschap en brengt daar de belangen en standpunten van agrarische jongeren naar voren.

Als agrarische jongerenorganisatie zet het NAJK zich in voor positieverbetering van agrarische jongeren. Meer uitgewerkt betekent dit verlichting van de bedrijfsovername en verruiming van de mogelijkheden voor jongeren om het bedrijf te ontwikkelen tot een levensvatbare omvang. Daarnaast bepleit het NAJK een nationaal en EG-landbouwbeleid waarin behoud van werkgelegenheid, redelijke inkomens voor agrarische gezinnen, het zorgvuldig omgaan met het milieu en rekening houden met de belangen van (mensen in) de derde wereld centraal staan. Vanuit deze benadering staat het NAJK soms kritisch tegenover het gevoerde landbouwbeleid.

Door middel van speciale projekten krijgen bepaalde onderwerpen extra aandacht, zoals de relatie land- en tuinbouw en milieu, de relatie landbouw hier en in de derde wereld en de positie van jonge agrarische vrouwen.

Het agrarisch jongerenwerk in Nederland is georganiseerd in plaatselijk/regionale groepen (Agrarisch Jongeren Kontakt en groepen jonge agrarische vrouwen), in provinciale organisaties (provinciaal Agrarisch Jongeren Kontakt) en de landelijke koepel (NAJK). Plaatselijk bestaan de aktiviteiten uit gespreks-, diskussie- en voorlichtingsbijeenkomsten voor de leden, excursies, agrarische wedstrijden en plaatselijke belangenbehartiging. Deze AJK's (ook wel AJW-Agrarisch Jongeren Werk genoemd) en groepen jonge agrarische vrouwen

hebben soms een gemengde samenstelling, soms zijn ze van christelijke, katholieke of algemene signatuur.

Op het provinciaal nivo ligt het accent van de aktiviteiten op de ondersteuning en begeleiding van plaatselijke groepen, het trainen van vrijwillig kader, het bundelen van de meningen van de basisgroepen, het formuleren van belangen en de (provinciale) belangenbehartiging.

Het landelijk nivo is belast met de produktie van schriftelijk (ledenblad 'Binder', themanummers, werkmap bedrijfsovername) en audiovisueel (o.a. over het jaarthema) materiaal ten behoeve van leden en ledenbijeenkomsten, kadertraining en de begeleiding en ondersteuning van provinciale organisaties. Verder is belangenbehartiging op nationaal nivo (bedrijfsovername, specifieke jongerenbelangen en landbouwpolitiek) de belangrijkste taak van het landelijk nivo (NAJK,1988;4).

1.3 Het onderzoek

Het NAJK streeft ernaar om dé belangenorganisatie van en voor agrarische jongeren te worden. Om naar het haar gestelde ideaal toe te werken wil de organisatie weten hoe haar positie op dit moment is om vervolgens een plan te kunnen maken ter verbetering van haar positie. Daartoe heeft zij besloten een imago-onderzoek uit te laten voeren onder de aangesloten leden. Dit onderzoek is uitgevoerd als student-onderzoek bij de Vakgroep Voorlichtingskunde aan de Landbouw Universiteit Wageningen.

De resultaten van het imago-onderzoek zijn uitgangsmateriaal voor het maken van een PR-beleidsplan of kommunikatieplan, waarvoor een extern PR-buro is ingeschakeld.

Vijf jaar geleden is er voor het NAJK een lezersonderzoek gedaan van 'Binder' en 'Rotonde', resp. het ledenblad en het kaderblad van het NAJK. 'Rotonde' bestaat nu niet meer. Er zijn telefonische en diepte-interviews gedaan. Hoewel de aard van dat onderzoek heel verschillend was zijn er op sommige punten vergelijkingen te trekken, die voor het interne imago-onderzoek interessant zijn (Bindt Binder,1985).

1.4 De begeleidingskommissie

Het verzoek van het NAJK om het onderzoek te laten uitvoeren is gericht tot de Wetenschapswinkel LUW, die op haar beurt de Vakgroep Voorlichtingskunde heeft ingeschakeld. De Wetenschapswinkel heeft als taak om een bemiddelende rol te spelen bij het verrichten van onderzoek tussen minder draagkrachtige, maatschappelijke organisaties en de Landbouw Universiteit.

Bij dit onderzoek waren mensen van de Wetenschapswinkel, van Voorlichtingskunde, van het NAJK en van het PR-buro betrokken. Deze mensen maakten naast de onderzoekster deel uit van de begeleidingskommissie. De taken van de begeleidingskommissie waren om mee te denken met de opzet, de uitvoering, de verwerking en de evaluatie van het onderzoek.

1.5 De opbouw

Het volgende hoofdstuk gaat ten eerste over imago-onderzoek in het algemeen en ten tweede specifiek over dit onderzoek. Daarbij worden de doel- en vraagstellingen geformuleerd en wordt aangegeven met welke onderzoeksvariabelen is gewerkt, met andere woorden welke

maatstaven geschikt zijn geacht om antwoord te kunnen geven op de gestelde vragen.

In hoofdstuk 3 is beschreven hoe het onderzoek is aangepakt: het waarom van de telefonische enquête, hoe die is uitgevoerd, de totstandkoming van de vragenlijst, de praktische uitvoering en de verwerking.

Hoofdstuk 4 bevat de gedetailleerde resultaten, waar tussendoor al konklusies en aanbevelingen verschijnen. Deze worden in het laatste hoofdstuk weer bij elkaar gebracht.

Hoofdstuk 2 Imago-onderzoek; begrippen en onderzoeksvragen

2.1 Inleiding

De laatste jaren neemt de belangstelling bij bedrijven en organisaties toe om imago-onderzoek te (laten) doen. De beleidmakers kunnen in bepaalde gevallen betere beslissingen nemen, als ze weten hoe er door mensen binnen en buiten de organisatie tegen de organisatie wordt aangekeken. Indien men imago-onderzoek herhaaldelijk laat uitvoeren, kan men zien hoe het beeld dat bij de doelgroepen leeft in de tijd verschuift. Zo kan men onder andere kommunikatie-kampagnes evalueren of peilen wat de invloed is geweest van bepaalde (maatschappelijke) gebeurtenissen. Bovendien is het nuttig om, zoals in het geval van het NAJK, voorafgaande aan het maken van een PR-beleidsplan een imago-onderzoek uit te laten voeren.

In dit hoofdstuk worden enkele begrippen uitgelegd die van belang zijn bij imago-onderzoek in het algemeen, maar wel toegespitst op het imago van een non-profitorganisatie. De tweede helft (2.3) gaat in op de achtergronden van het NAJK-imago-onderzoek en beschrijft de onderzoeksvragen.

2.2 Imago-onderzoek; begrippen

Onder het imago (of image) wordt verstaan: 'Het resultaat van het totaal van alle indrukken, ervaringen, kennis, verwachtingen en gevoelens van mensen over een individu, merk, bedrijf, instelling, politieke partij enzovoort.' Je spreekt van het 'corporate image' als het gaat om een onderneming (Blauw,1989;18). Als er wordt gesproken over het imago moet je bedenken, dat het altijd is opgebouwd uit een

aantal imago's, die per doelgroep verschillende aspekten kennen, soms zeer uiteenlopende (Blauw,1989;157). Zo is het interne imago, het beeld dat leden van het NAJK hebben, waarschijnlijk zeer verschillend van het externe imago, het beeld bij andere organisaties. Maar natuurlijk leven onder leden ook uiteenlopende beelden en ook verschillende organisaties hebben ieder hun eigen kijk.

Het is interessant te weten hoe een beeld bij mensen wordt gevormd. Als je voor het eerst iets van een organisatie hoort of ziet, dan neem je een deel van de informatie waar, dat past bij je eigen waarden, normen, overtuigingen, kennis en positie (selektieve waarneming). Op grond van selektief onthouden vormt zich een soort beeldkader, waarin dingen die bij je eigen overtuigingen passen, eerder worden opgenomen, dan dingen die niet overeenkomen met je eigen verwachtingen. Als je opnieuw met iets van de organisatie in aanraking komt, wordt die informatie in het beeldkader gepast en zo wordt het beeld steeds verder ingevuld en bijgeschaafd. Zo kunnen twee mensen, die precies dezelfde informatie krijgen over een onderneming, een heel verschillend beeld ervan hebben, omdat ze op grond van hun eigen verschillende normen en verwachtingen heel andere dingen oppikken.

Via wie of wat horen of zien mensen iets van een organisatie? Allereerst heb je de informatie, die door de organisatie zelf bewust en onbewust wordt uitgedragen. Als een organisatie bewust omgaat met de informatie die bij anderen terecht komt, kan ze zich op een door haar gewenste manier profileren. Als ze daarbij ook haar positie ten opzichte van andere organisaties duidelijk naar buiten brengt, noemt men dat 'positioneren'. Bewuste informatiekanalen naar buiten toe zijn de prestaties van de

organisatie, zoals bijvoorbeeld voorlichtingsmateriaal, aktiviteiten, het optreden of manifesteren bij externe aangelegenheden (bij het NAJK bijv. bij externe vergaderingen, in de pers, bij de akkerbouwakties, etc.). Onbewuste informatie gaat bijvoorbeeld naar buiten via wat de eigen medewerkers aan anderen vertellen.

Naast de door de organisatie zelf uitgedragen informatie heb je te maken met wat anderen, buitenstaanders, over je vertellen en schrijven. Dat kunnen andere organisaties zijn of de pers, maar vooral ook buren en bekenden. Duidelijk is dat deze kanalen veel moeilijker te beïnvloeden zijn.

De ideale situatie voor een organisatie is als het imago en de identiteit elkaar zoveel mogelijk overlappen (Schoemaker en Vos,1989;13). De identiteit is wat een organisatie werkelijk is en wil zijn, wat ze werkelijk doet en wil bereiken (Blauw,1989;187).

Het zelfbeeld is het beeld, dat een onderneming of instelling in de ogen van haar doelgroepen denkt te hebben (Blauw,1989;187). Een imago-onderzoek moet kunnen vertellen in hoeverre er discrepantie bestaat tussen identiteit, zelfbeeld en imago.

Het meten van een imago is een delikate aangelegenheid. Als je een positief beeld hebt, wil dat niet zeggen dat je geen kritiek hebt op (onderdelen van) de organisatie. Wel sta je positief tegenover het algemene idee, de doelstellingen van de organisatie, bijvoorbeeld: "De VVD is een goede partij, maar ze gaan belachelijk met hun voorzitter om." Op dezelfde manier kunnen mensen met een negatief beeld ook komplimenten maken over de organisatie, bijvoorbeeld: "De VVD is een vreselijke partij, maar ze hebben wel een goede voorzitter." In een imago-onderzoek kunnen dit soort nuances gemakkelijk uit hun verband worden getrokken.

Als het gaat om een imago-onderzoek onder leden van een non-profitorganisatie, zoals het NAJK, of de aanhang van een beweging, zoals de anti-kernenergie beweging, speelt het begrip betrokkenheid ook een grote rol. Voor een organisatie is het gewenst, dat er positief tegenaan wordt gekeken en dat veel mensen zich erbij betrokken voelen. De relatie tussen imago en betrokkenheid ligt echter niet zo eenvoudig. Je kunt niet zeggen, dat hoe positiever iemands beeld is, des te meer die persoon zich erbij betrokken zal voelen. Iemand, die ver af staat van ontwikkelingshulp kan er soms een stuk positiever tegenaan kijken, dan iemand, die er sterk bij betrokken is.

Betrokkenheid heeft veel te maken met het belang dat iemand in de organisatie stelt. Een timmerman zal zich minder betrokken voelen bij het NAJK, dan een jonge boer die een bedrijf wil overnemen. Als iemand zich meer betrokken voelt zal die beter op de hoogte zijn en zal zijn/haar beeld meer en beter ingevuld zijn. Mensen of groeperingen, die juist een tegengesteld belang hebben in de organisatie zullen ook beter op de hoogte zijn en een goed ingekleurd beeld hebben, dat dan weliswaar negatief is. Zo houden veel mensen die een afkeer hebben van de fascistische beweging, zich goed op de hoogte van wat de Centrum Partij wil en doet. Dit zou je ook een vorm van betrokkenheid kunnen noemen, maar in dit verslag wordt onder betrokkenheid alleen verstaan de mate van verbondenheid vanwege overeenkomstige belangen.

2.3 Doelen, onderzoeksvragen en maatstaven van dit onderzoek

Voor dit onderzoek zijn de volgende korte- en lange termijn doelstellingen geformuleerd. De lange termijn doelstelling waar dit onderzoek aan moet bijdragen is het realiseren van een sterke organisatie met zoveel mogelijk leden, die zich sterk betrokken voelen bij het NAJK en er positief tegenover staan.

De korte termijn doelstelling van dit onderzoek is:
-om aan te geven welk beeld leden hebben van het NAJK
-om aan te geven hoe betrokken leden zijn bij het NAJK
-om aanbevelingen voor verbeteringen aan te reiken

De doelgroep bestaat uit alle leden van het NAJK, behalve diegenen die niet op een primair agrarisch bedrijf werken en dat ook niet in de toekomst van plan zijn te doen; echter wel de vrouwen, die met een boer of tuinder getrouwd zijn. De leden van de doelgroep zijn allen jong (ca 18-35 jaar) en werkzaam in of nauw betrokken bij de landbouw. Niettemin bestaan er natuurlijk verschillen, waar bij de verwerking van de resultaten rekening mee gehouden kan worden, zoals geslacht, bedrijfstype, provincie, zuil, opleiding, werkzaam op agrarisch bedrijf of beroep (indien niet werkzaam op een agrarisch bedrijf), leeftijd, lengte lidmaatschap, lid van vrouwengroep en (ex-)bestuurslid van een plaatselijke afdeling. Er zijn natuurlijk nog veel meer verschillen te noemen, maar alleen naar de bovengenoemde verschillen is in dit onderzoek gevraagd.

De vraagstelling valt uiteen in enkele deelvragen;
a) Welk beeld hebben leden van het NAJK op plaatselijk, provinciaal en landelijk nivo,
b) Hoe groot is de betrokkenheid van leden bij het NAJK op plaatselijk, provinciaal en landelijk nivo,
c) In hoeverre en waarom wijkt de situatie af van de door het NAJK geformuleerde ideale situatie,
d) En hoe of via welke kanalen is het beeld gevormd (alleen op landelijk nivo)?

Ter beantwoording van deze deelvragen zijn de volgende maatstaven of onderzoeksvariabelen gebruikt.
ad a) Punten die veel zeggen over het beeld dat leden hebben van het NAJK zijn: (tussen haakjes staan nummers uit de vragenlijst (bijlage 1))
-indruk van waarom men lid is (10)
-indruk van de kwaliteit van de plaatselijke aktiviteiten (13,14)
-verwachting wat betreft kursussen (15,16)
-indruk van participatiemogelijkheden, demokratisch gehalte (19)
-indruk van 'Binder' (27,28,29)
-indruk van kwaliteit en belang van schriftelijk voorlichtingsmateriaal (31,33,35,36)
-indruk van de belangenbehartiging door de organisatie (41,42)
-indruk van het belang, de positie van de organisatie (43,44)
-indruk van de kwaliteit van het bestuur (plaatselijk, provinciaal en landelijk) (18,22,45)
-mening over standpunten (38,39,40)
-algemene indruk (46)

ad b) Punten die veel aangeven over betrokkenheid van de leden zijn:
-deelname aan aktiviteiten (11,12,20,21)
-het persoonlijke belang in het NAJK (leer je ervan, helpen ze je, heb je er wat aan) (10,44)
-weten wat het NAJK is (23)
-het lezen van 'Binder' (26)
-het kennen van schriftelijk voorlichtingsmateriaal (30,32,34)
-het kennen van het bestuur (18,22,45)
-kennis van standpunten (37)
-mening over standpunten (38,39,40)

ad c) In hoeverre de situatie afwijkt van de ideale situatie, zal blijken door de gevonden gegevens naast een schets van de ideale situatie te leggen, die iemand van het NAJK op papier heeft gezet:
...'Voor de leden is het NAJK dé belangenorganisatie van agrarische jongeren in Nederland. De leden voelen zich nauw verbonden en betrokken bij de aktiviteiten die het NAJK ontplooit, zowel op het vlak van de voorlichting en bewustwording als ook op het vlak van het verbeteren van de positie van agrarische jongeren. De leden beschouwen het NAJK als hun organisatie en zijn er trots op dat ze lid zijn van deze vooruitstrevende, demokratische en dynamische organisatie. 'Binder' zien de leden als een blad waar ze iets aan hebben, een blad waarin ze lezen over de ervaringen van kollega's, een blad met interessante informatie met name over bedrijfsovername, een blad waarin ze lezen over de aktiviteiten en successen van het NAJK.'...

Verklaringen waarom de situatie afwijkt van de ideale situatie zijn te geven door enerzijds de respondenten ernaar

te vragen (12,14,16,21,29,42) en anderzijds door de diskussies, die in de begeleidingskommissie zijn gevoerd, mee te nemen in dit verslag.

ad d) Informatie over hoe het beeld is gevormd kun je halen uit vragen over:
-hoe men het NAJK kent (24)
-het leesgedrag van 'Binder' en brochures (26,31,33,35)
Het leesgedrag van agrarische bladen door de nederlandse agrariër is bekend.

Hoofdstuk 3 Methode

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staat beschreven op welke manier dit onderzoek is aangepakt. Eerst worden de voor- en nadelen van de telefonische enquête beschreven ten opzichte van mondelinge diepte-interviews en de schriftelijke enquête en wordt uitgelegd waarom in dit onderzoek is gekozen voor de telefoon. Daarna komt de totstandkoming van de vragenlijst aan bod en de steekproef, het afnemen van de interviews en de verwerking.

3.2 De telefonische enquête

Voor dit type onderzoek kun je verschillende onderzoeksmethoden gebruiken, namelijk een telefonische enquête, een schriftelijke enquête en mondelinge (diepte-)interviews. De belangrijkste voor- en nadelen van de telefonische enquête vergeleken met deze andere twee methoden zal ik hier noemen.

Met de telefonische enquête kun je in relatief korte tijd veel mensen bereiken en is daarom een goedkope methode. De respons is meestal vrij goed. Er is minder persoonlijk kontakt dan bij mondelinge interviews, omdat je elkaar niet kunt zien. Hierdoor kun je verwachten, dat de respondenten wat minder snel sociaal wenselijke antwoorden zullen geven en eerlijker zullen antwoorden op vragen over gevoelige onderwerpen. Daarnaast heb je minder last van derden, die zich in het gesprek willen mengen, wat een storend effekt kan zijn bij mondelinge interviews. De storende variatie

tussen verschillende interviewers is aan de telefoon ook kleiner, omdat de persoon meer achter de schermen blijft.

Een nadeel van het telefonisch interview is dat een groot deel van de non-verbale reaktie van de respondent je ontgaat. Je kunt niet van het gezicht aflezen of iemand iets niet begrijpt. Bovendien kun je moeilijker inschatten of je serieus genomen wordt door de respondent. De situatie, waarin de geïnterviewde zich bevindt, is bij mondelinge interviews beter te standaardiseren. Aan een meeluisterende derde kun je bijvoorbeeld vragen of hij of zij even weg wil gaan. Het telefonisch interview mag niet te ingewikkeld zijn. Je hebt geen visuele hulpmiddelen, zoals antwoordkaartjes. Een ander nadeel van het telefonisch onderzoek kan zijn, dat niet iedereen een telefoon heeft. Hierdoor kun je een bepaalde groep niet bereiken, wat afbreuk doet aan de representativiteit van het onderzoek. (Emans,1985:26-29)

De schriftelijke enquête, waarbij een vragenlijst wordt opgestuurd, heeft als voordeel, dat je op een goedkope, arbeidsextensieve manier veel mensen kunt bereiken, meer nog dan bij de telefonische enquête. Andere voordelen zijn, dat een schriftelijke enquête anoniemer is. Het is geen sociaal gebeuren, dus de kans op sociaal-wenselijke antwoorden daalt en er is geen storende variatie tussen interviewers. Een belangrijk nadeel is dat de respons meestal vrij laag is en dat de meer enthousiaste mensen hem terugsturen, zodat geen representatief beeld ontstaat. Bovendien vraagt deze methode meer van de taalvaardigheid en de gedisciplineerdheid van de ondervraagden. De lijsten worden niet altijd kompleet ingevuld. Standaardisatie van de situatie is moeilijk. Je hebt bijvoorbeeld geen kontrole over de volgorde, waarin de vragen worden afgewerkt. De vragen kunnen niet te uitgebreid en ingewikkeld zijn, want de

respondent kan niet om toelichting vragen. De telefonische enquête biedt meer mogelijkheden voor open vragen, waarop doorgevraagd kan worden. (Emans,1985:30-31)

Kombinaties van deze methodes kunnen elkaars nadelen ondervangen. Het zal duidelijk zijn, dat de keuze van de methode geheel afhangt van de aard van het onderzoek en de praktische en financiële randvoorwaarden.

In dit onderzoek is gekozen voor een telefonische enquête, gevolgd door diepte-interviews. Er was echter geen student beschikbaar om dit laatste onderdeel uit te voeren, dus vielen de diepte-interviews af. Het ontstaan van een representatief beeld werd heel belangrijk gevonden. Daarom wilden we minstens 200-250 mensen ondervragen. Mondelinge interviews zijn dan praktisch en financieel onmogelijk. Een schriftelijke enquête viel af vanwege de te verwachten hogere respons onder meer betrokken leden, terwijl je juist ook de niet-betrokken leden wilt bereiken. Dan bleef de telefonische enquête als beste methode over.

3.3 De vragenlijst

Er is een gestruktureerde vragenlijst gemaakt. Dat wil zeggen, dat de volgorde en de formuleringen vastliggen, wat noodzakelijk is voor standaardisatie. Rekening houdend met de verwerking van ca 200 lijsten konden niet veel open vragen worden opgenomen, dus zijn er vooral gesloten vragen gesteld, waarbij één of meerdere antwoordkategorieën aangekruist moesten worden. Dit maakt verwerking met de komputer eenvoudig. Enkele open vragen zijn opgenomen om bij negatieve antwoorden (bijv. "gaat nooit naar aktiviteiten", "is niet tevreden over programma") naar de reden daarvoor te kunnen vragen. De slotvraag was een algemene open vraag,

waar mensen van alles in kwijt konden, ook over eventuele zaken die nog niet eerder in het interview naar voren waren gekomen.

De vragenlijst is als volgt tot stand gekomen. Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden zijn onderzoeksvariabelen geformuleerd, die daarvoor als maatstaf konden dienen (zie 2.3). Daarnaast is gekeken, welke persoonlijke gegevens voor het onderzoek van belang waren, de achtergrondsvariabelen. Al deze variabelen zijn vervolgens vertaald naar vragen. Waar mogelijk zijn formuleringen uit de interviews uit het vijf jaar geleden gehouden lezersonderzoek overgenomen (Bindt Binder,1985). Dit leverde een vragenlijst op, die te lang was om binnen de daarvoor beschikbare tijd bij ongeveer 200 mensen af te nemen. In overleg met de begeleidingskommissie zijn daarna weer vragen geschrapt en toegevoegd tot een voorlopige versie. Deze is als pretest bij 5 leden van het NAJK afgenomen, waarna nog enkele wijzigingen zijn doorgevoerd tot de uiteindelijke versie (zie bijlage 1).

Bij het vaststellen van de volgorde van de vragen is het belangrijk, dat de gedachtensprongen niet te groot zijn en dat je er rekening mee houdt, dat eerdere vragen de antwoorden van latere vragen kunnen beïnvloeden. Bijvoorbeeld als je met het landelijk nivo was begonnen (voornamelijk belangenbehartiging) hadden er bij de vraag waarom men lid is (plaatselijk nivo) misschien meer mensen 'vanwege belangenbehartiging' geantwoord. De vragenlijst begint met (korte gemakkelijke) vragen betreffende de achtergrondsvariabelen, vervolgens komen het plaatselijk, het provinciaal en het landelijk nivo aan bod.

3.4 De steekproef en het interviewen

Uit de ca 23000 leden is een willekeurige steekproef getrokken van 274 personen. De week van te voren is hen een brief gestuurd om hen op de hoogte te brengen van de telefonische enquête over het Agrarisch Jongeren Werk (zie bijlage 2). Het woord NAJK is hier bewust vermeden om te voorkomen, dat men na het lezen van de brief daar wat over zou gaan lezen. Dat zou de resultaten van de enquête beïnvloeden. De verwachting was het aantal weigeringen te verminderen door middel van de brief. Het aantal is inderdaad niet zo hoog, maar ongeveer hetzelfde als de vijf jaar geleden gehouden enquête, waarbij geen brief werd gestuurd. De brief vereenvoudigde duidelijk het begin van het telefoongesprek.

De interviews zijn voornamelijk 's avonds afgenomen tussen half 8 en 10 uur gedurende 2 weken. Soms werden afspraken voor overdag gemaakt. Als mensen 4 keer niet thuis waren werden ze afgeschreven.

Voor het afnemen van de interviews zijn naast de onderzoekster 5 mensen ingehuurd, die interviewtraining hadden gedaan of al eerder interviews hadden afgenomen.

De interviews duurden gemiddeld bijna 11 minuten, met uiteenlopende gesprekken van 6 tot 27 minuten.

3.5 De verwerking

De gesloten vragen met antwoordkategorieën zijn met behulp van het komputerprogramma SPSS/PC+ verwerkt. De open vragen en de 'anders'-kategorieën zijn gewoon geturfd, waarbij op elkaar lijkende antwoorden zijn gebundeld.

De resultaten van de vragen zijn weer teruggekoppeld naar de onderzoeksvariabelen om zo konklusies te kunnen trekken wat betreft de onderzoeksvragen. Kruistabellen met achtergrondsvariabelen zijn gemaakt om de resultaten beter te kunnen plaatsen bij verschillende kategorieën van leden. Waar mogelijk is geprobeerd om de resultaten te vergelijken met het vijf jaar geleden gehouden onderzoek.

Hoofdstuk 4 Resultaten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven en geïnterpreteerd. Bij 'respons en non-respons'(4.2) beschrijf ik welke mensen uit de steekproef zijn afgevallen. Een vergelijking van de samenstelling van de geïnterviewde groep met de groep NAJK-leden staat beschreven bij achtergrondsvariabelen (4.3). Dan volgen de resultaten betreffende het beeld en de betrokkenheid. Tussendoor worden konklusies en aanbevelingen genoemd. De laatste paragraaf geeft enkele aanwijzingen hoe het beeld gevormd wordt.

4.2 Respons en non-respons

Van de 274 getrokken adressen zijn uiteindelijk 163 enquêtes geslaagd. De rest viel af om de volgende redenen:

totale steekproef	274	100.0 %
geen telefoon	13	4.7 %
geheim nummer	2	0.7 %
nummer onvindbaar	5	1.8 %
totaal niet gebeld	20	7.3 %
totaal gebeld	254	92.7 %
verkeerd telefoonnummer	4	1.5 %
(minstens) 4x niet thuis	15	5.5 %
weigering	21	7.7 %
geen agrariër; nu en later niet	37	13.5 %
geen lid meer	13	4.7 %
slecht ingevulde lijst	1	0.4 %
afvallers	91	33.2 %
geslaagde enquêtes	163	59.5 %

Een respons van 59.5% is lager dan verwacht. Dit komt voor een groot deel door de 50 mensen, die buiten de steekproef vielen, dus de mensen die geen lid meer waren (4.7%) of die niet op een agrarisch bedrijf werkten en het ook niet van plan waren te gaan doen (13.5%). Deze groep was veel groter dan waar ik op had gerekend. Als je die buiten beschouwing laat, is de respons ongeveer hetzelfde als die van de vijf jaar geleden gehouden enquête.

Als je de redenen van non-respons bekijkt is er geen reden om aan te nemen, dat bepaalde kategorieën sterk ondervertegenwoordigd zijn. Het percentage dat geen telefoon heeft (4.7%) is niet hoog. Je kunt dus verwachten dat deze 163 personen een redelijk representatief beeld weergeven.

4.3 Achtergrondsvariabelen

De achtergrondsvariabelen geven aan, welke mensen er in de steekproef zitten en geven de mogelijkheid om door middel van
kruistabellen te kijken of een bepaalde groep respondenten andere antwoorden geeft, dan een andere groep; bijv. kennen bestuursleden de standpunten van het NAJK beter dan niet-bestuursleden, of zien limburgers het NAJK meer als hun belangenorganisatie dan friezen?

Hiermee probeer je een konklusie te trekken of bepaalde groepen een negatiever beeld hebben of minder betrokken zijn. Deze groepen verdienen extra aandacht in een PR-beleidsplan.

De achtergrondsvariabelen geven ook aan of de geënquêteerde groep een representatief beeld geeft door de achtergrondsvariabelen te vergelijken met gegevens van de

gehele groep NAJK-leden. De gegevens van het NAJK zijn echter niet precies bekend. Voor een vergelijking is gebruik gemaakt van een schatting van Henk Weinans (bij geslacht) en NAJK-cijfers (bij provincie en zuil). De onderstaande tabellen geven deze gegevens weer. In de kolommen staat hoe vaak een antwoord is gegeven (frequency) en de percentages. Bovendien staat soms het 'valid percent' genoemd, wat de percentages weergeeft als je de mensen, die die vraag niet hebben beantwoord, buiten beschouwing laat.

Er waren 12 vrouwen (7.4%) in de steekproef, wat niet afwijkend is van het geschatte percentage vrouwelijke NAJK-leden (5-10%) (zie bijlage 3.1). Vergeleken met de enquête van vijf jaar geleden is het percentage vrouwen verdubbeld (toen 3.7%) (Bindt Binder,1985;11).

Uit de vergelijking tussen de steekproef en het hele NAJK blijkt, dat Noord Brabant duidelijk is oververtegenwoordigd en Zuid Holland is ondervertegenwoordigd (tabel 4.1). Statistisch gezien kun je echter niet aantonen, dat de verdelingen verschillend zijn (aanpassings- of chi-kwadraat-toets).

Ten opzichte van vijf jaar geleden zijn geen verschuivingen te zien (Bindt Binder,1985;11).

Tabel 4.1 Provincie

	Frequency	Percent	NAJK
Drente	9	5.5	4.6
Friesland	13	8.0	7.5
Gelderland	26	16.0	14.5
Groningen	6	3.7	5.0
Limburg	12	7.4	6.3
Noord Brabant	33	20.2	13.7
Noord Holland	8	4.9	5.3
Overijssel	16	9.8	12.8
Polders	6	3.7	4.8
Utrecht	10	6.1	6.0
Zeeland	8	4.9	4.3
Zuid Holland	16	9.8	15.2
TOTAL	163	100.0	100.0

Bij de vergelijking van de zuilen blijkt dat de christelijke zuil nogal is ondervertegenwoordigd en de gemengde zuil is oververtegenwoordigd in de steekproef (tabel 4.2), maar ook hier kun je statistisch geen verschil aantonen. De verhouding van de zuilen binnen het gehele NAJK heeft zich in vijf jaar licht gewijzigd. Algemeen en gemengd zijn resp. 3.5% en 2.0% toegenomen ten koste van katholiek (-5.1%) en christelijk (-0.4%) (Bindt Binder, 1985;29).

tabel 4.2 De zuilen

	Frequency	Percent	NAJK	NAJK '85
algemeen	47	28.8	30.6	27.1
christelijk	16	9.8	14.8	15.2
gemengd	31	19.0	13.9	11.9
katholiek	69	42.3	40.6	45.7
TOTAL	163	100.0	100.0	100.0

De andere achtergrondsvariabelen, die ons wat leren over de samenstelling van de geënquêteerde groep, zijn opleiding, werkzaam op een agrarisch bedrijf of beroep (indien niet werkzaam op een agrarisch bedrijf), bedrijfstype, leeftijd,

lengte lidmaatschap, lid van vrouwengroep en (ex-)bestuurslid (zie onderstaande tabellen).

Er is een opvallend hoog aantal respondenten met een middelbare of hogere (beroeps)opleiding (totaal 82.8%). Vijf jaar geleden was dit 63.3% (Bindt Binder,1985;16). Gemiddeld over Nederland heeft 39.3% van de boeren van 20-40 jaar of oudere boeren met een zekere bedrijfsopvolger middelbaar of hoger landbouwonderwijs gelopen (Misset,1989). NAJK-leden genieten dus een hogere opleiding dan de gemiddelde nederlandse agrariër (tabel 4.3).

tabel 4.3 Opleiding

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
lager agrarisch	17	10.4	10.5	10.5
middelbaar agrarisch	110	67.5	67.9	78.4
hoger agrarisch	9	5.5	5.6	84.0
lager-niet agrarisch	4	2.5	2.5	86.4
midd.-niet agrarisch	11	6.7	6.8	93.2
hoger-niet agrarisch	5	3.1	3.1	96.3
mavo, havo	6	3.7	3.7	100.0
geen antwoord	1	.6	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

De meeste respondenten (90.8%) waren werkzaam op een agrarisch bedrijf. Dit aantal is zo hoog, omdat ook de mensen die in deeltijd op een bedrijf werkten mee zijn geteld (zie bijlage 3.2). Degenen die niet op een agrarisch bedrijf werkten (maar in de toekomst waarschijnlijk wel) waren 8 mannen en 7 vrouwen. De mannen waren voornamelijk werkzaam in de agrarische sektor of nog op school. De vrouwen hadden uiteenlopende beroepen.

Het bedrijfstype van de respondenten staat in tabel 4.4, waar ook de verdeling van bedrijfstypen in 1988 over heel Nederland staat vermeld (LEI,1989;27) . Voor de samenstelling van de gemengde bedrijven en de andere bedrijven zie bijlage 3.3 en 3.4.

tabel 4.4 Bedrijfstype

	Frequency	Percent	Valid Percent	Over heel Nederland
anders	7	4.3	4.7	13.0
akkerbouw	15	9.2	10.1	13.2
tuinbouw	9	5.5	6.1	12.3
bloembollen	3	1.8	2.0	2.0
fruitteelt	1	.6	.7	4.3
melkveehouderij	61	37.4	41.2	32.0
kalvermesterij	1	.6	.7	1.1
varkenshouderij	8	4.9	5.4	7.6
pluimveehouderij	3	1.8	2.0	1.8
gemengd	40	24.5	27.0	12.8
werkt niet op bedrijf	15	9.2	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	100.0

Vergeleken met de verdeling over heel Nederland zitten bij het NAJK relatief weinig tuinbouwers en relatief veel melkveehouders en gemengde bedrijven.

Ruim de helft van de respondenten is tussen de 24 en 29 jaar oud. 28.8% is jonger en 14.7% is ouder (zie bijlage 3.5). Bij Bindt Binder (1985;16) was 39.3% tussen de 25 en 29 jaar oud en zat 39.8% in de jongste kategorie (nu 28.8%). Hieruit blijkt dat er geen sprake is van "vergrijzing" binnen het NAJK. Hoe lang men al lid is staat vermeld in bijlage 3.6.

Van de 12 vrouwen was 1 vrouw lid van een vrouwengroep, de anderen waren lid van de gewone groepen.

Onder de respondenten waren 24 bestuursleden en 20 ex-bestuursleden (zie bijlage 3.7).

4.4 Beeld en betrokkenheid

4.4.1 Inleiding

Bij de bespreking van de resultaten is de gelaagde struktuur van het NAJK aangehouden. Je kunt niet spreken van het beeld van het NAJK, want dat is plaatselijk (kontakt en ontmoeting) en landelijk (politiek) zeer verschillend.

De gekozen onderzoeksvariabelen voor het meten van beeld en betrokkenheid, zoals die zijn beschreven in 2.3 (zie blz 10), komen steeds terug in de konklusies, die na elk nivo (plaatselijk en provinciaal) of na elk blok (landelijk) volgen. Daarbij staan ook aanbevelingen voor het NAJK. In het laatste hoofdstuk worden de belangrijkste tussentijdse konklusies en aanbevelingen herhaald en staan konklusies en aanbevelingen over het geheel geschreven.

Bij het lezen van de konklusies moet je bedenken, dat de gemiddelde indruk van de resultaten een afgevlakt beeld geeft. Bijvoorbeeld "men kent de standpunten slecht" betekent dat een groot deel van de mensen ze slecht kennen, maar een ander deel kent ze wel goed. Bij het lezen is het dus aan te bevelen om steeds weer een blik op de tabellen te werpen.

Toen de enquêtes werden afgenomen is steeds duidelijk naar het **agrarisch** jongerenwerk en de **agrarische** aktiviteiten gevraagd. Uit de antwoorden blijkt echter, dat men dit toch niet altijd heeft begrepen.

4.4.2 Plaatselijk nivo

Tabel 4.5 geeft de eerste en tweede reden aan waarom de respondenten lid zijn. Er is niet specifiek gevraagd naar de tweede reden, want aangenomen is, dat ze die zelf wel zouden geven als die voor hen belangrijk was. 59 personen (36.2%) gaven een tweede reden.

Kontakten en gezelligheid zijn duidelijk de belangrijkste reden om lid te worden. 49.4% geeft het als eerste reden en van de mensen, die een tweede reden gaven, noemt 39.0% kontakten en gezelligheid. Verder is ruim een kwart van de antwoorden bij zowel de eerste als de tweede reden, dat je er in het algemeen (veel) van leert. Praten over bedrijfsvoering, praten over het landbouwbeleid en belangenbehartiging werden enkele malen genoemd.

Voor zover je dit kunt vergelijken met de diepte-interviews uit Bindt Binder (1985;31) zijn geen duidelijke veranderingen opgetreden.

tabel 4.5 De redenen om lid te worden

	Eerste reden		Tweede reden	
	Frequency	Valid Percent	Frequency	Valid percent
kontakten/gezellig	80	49.4	23	39.0
praten over bedrijfsvoering	8	4.9	4	6.8
praten over landb.beleid	1	.6	3	5.1
belangenbehartiging	9	5.6	3	5.1
je leert er veel van	43	26.5	17	28.8
anders	21	13.0	9	15.3
geen antwoord	1	MISSING	104	MISSING
TOTAL	163	100.0	163	100.0

Andere redenen staan hieronder genoemd.

Andere 1ste reden	andere 2de reden
is gevraagd (5)	om over geloof te praten(1)
gevraagd door NCB/FMvL om jongeren-	er wordt veel gedaan (1)
groep weer op te richten(2)	toneelgroep was zo goed (1)
om wat te organiseren (1)	vrijetijdsbesteding (1)
op de hoogte blijven (5)	toekomst, bijblijven (1)
samen heb je meer ideeën (2)	lid van een onafh. groep(1)
denkwijze van deze boeren is anders	sporten (1)
dan van doorsnee boeren (1)	ervaring van andere jong.(1)
om te sporten (2)	kulturele en andere zaken(1)
om bezig te zijn met landbouw/trekkers	
omdat het christelijk is en aktief(1)	
meer betrokken raken bij het AJW (1)	
omdat vriend voorzitter is geworden(1)	

Een derde van de mensen gaat vast en altijd naar de plaatselijke agrarische aktiviteiten, een kwart gaat zelden of nooit en de rest gaat soms of regelmatig, zoals je kunt zien in tabel 4.6.

tabel 4.6 Het bezoek aan plaatselijke agrarische aktiviteiten

	Frequency	Percent	Cum Percent
vast en altijd	54	33.1	33.1
regelmatig	42	25.8	58.9
soms	29	17.8	76.7
zelden of nooit	38	23.3	100.0
TOTAL	163	100.0	

In deze tabel kun je slechts de gemiddelde opkomst zien. Bepaalde aktiviteiten worden zeer goed bezocht en andere zeer slecht, maar daar kan deze enquête niets over zeggen.

Redenen, waarom 38 mensen zelden of nooit naar de aktiviteiten gaan, zijn:

weinig tijd/ het komt er niet van (16)
geen interesse (10)
je hoort er weinig over (2)
vanwege andere agrarische aktiviteiten/ groepen (4)
er zijn geen agrarische aktiviteiten (2)
kan (vaak) niet op die tijd (3)
vrienden gaan ook niet (1)
boer-zijn is niet zijn hoofdvak (1)
niet meer, heeft het vaak gevolgd en het komt vaak op hetzelfde neer (5)
krijgt alle informatie op school (1)
geen toelichting (1)

Er is nauwelijks verschil met vijf jaar geleden toen op bijna dezelfde vraag 65.8% antwoordde, dat ze regelmatig aktiviteiten bezochten en 33.7%, dat ze nauwelijks deelnamen (Bindt Binder,1985; 17).

75.5% van de mensen zei tevreden te zijn met het programma van de plaatselijke aktiviteiten (zie bijlage 3.8). Aan de 8 personen, die 'nee' antwoordden op deze vraag, werd om een toelichting gevraagd.
Antwoorden hierop waren:

ze zijn eenzijdig; saai (2)
er zijn bijna geen agrarische aktiviteiten (2)
het programma is bijna hetzelfde als van de studieclub (1)
de onderwerpen spreken niet aan (1)
weinig diepgang (1)
de denkwijze is niet modern; ze willen niet praten over vrouwenbelangen, BST, biotechnologie, e.d. (1)
ze moeten meer alternatieven bieden, zoals geiten houden en witlof telen (1)
het stelt niet veel voor (1)

(sommige mensen gaven meer dan 1 argument)

Op de vraag of er ook kursussen op het programma van de plaatselijke groep moeten staan, antwoordt 54.0% 'ja' tegen 49.0% 'nee' (zie bijlage 3.9).
Argumenten voor 'nee' waren:

er zijn al genoeg kursussen (21)
daar zijn andere organisaties voor (POOC, NCB, scholen,DAC, FAC, vakorganisaties en -bladen) (31)
dat hoort bij het RAK(1), het AJK(1), het GAJK(1)
dat doet de NCB, maar die zou ook wel eens iets mogen doen buiten varkens en koeien (1)
er zijn voldoende aktiviteiten (2)
het kost vrije tijd (3)
de meesten komen voor een gezellig avondje uit; niet voor agrarische aktiviteiten; daar is te weinig animo voor (2)
alleen op jongeren gericht is niet goed (1)
misschien wel zinvol als erg op jongeren gericht (1)
je wordt al doodgegooid over bedrijfsovername (1)
de plaatselijke organisatie heeft geen tijd om dat te regelen (1)

Een opvallend hoog percentage (54%) vindt het wenselijk om kursussen in het programma op te nemen. Kennelijk bestaat daar behoefte aan. Hoeveel mensen er daadwerkelijk kursussen zouden volgen is op grond van dit onderzoek natuurlijk niet te zeggen.

Drie kwart van de personen heeft de indruk, dat er naar hun mening wordt geluisterd en 5% heeft de indruk dat er niet naar geluisterd wordt (zie bijlage 3.10).

Het grootste deel (81.0%) vindt het plaatselijk bestuur goed. Dit geeft aan, dat men tevreden is over het funktioneren van de plaatselijke groep. Slechts 8% van de mensen antwoordt, dat ze het niet weten (zie bijlage 3.11).

konklusie op plaatselijk nivo

Bij het trekken van konklusies is de indeling van de vraagstelling in de deelvragen a t/m d aangehouden (zie 2.3). Deelvraag d (hoe is het beeld gevormd) heeft alleen betrekking op het landelijk nivo en zal daar apart behandeld worden.

a) Het beeld dat men van de plaatselijke groep heeft is vooral een gezellige en leerzame organisatie, waar je zelf wat in te brengen hebt. Het bestuur is goed, dus men ervaart, dat de zaken goed zijn geregeld. Het grote deel is tevreden over het programma, maar iets meer dan de helft vindt het wenselijk als er bovendien kursussen in het programma worden opgenomen (bij sommige groepen is dat al het geval). Men ziet de plaatselijke groep niet als belangenorganisatie.

b) De mate van betrokkenheid op plaatselijk nivo kun je aflezen aan het persoonlijke belang dat men hecht aan het lidmaatschap (heb je er wat aan?), de deelname aan de aktiviteiten en aan het feit of men het bestuur kent (zie 2.3).

De redenen, waarom men lid is, geven aan, dat men over het algemeen vindt, dat de plaatselijke groep wat te bieden heeft, voornamelijk kontakten en dat je er wat van leert. Men hecht dus belang aan het lidmaatschap. Het bezoek aan de aktiviteiten is goed te noemen. Of men het bestuur kent is niet direkt gevraagd, maar kun je aflezen aan het aantal mensen, dat 'weet niet' heeft geantwoord op de vraag of de plaatselijke groep een goed bestuur heeft. Deze kategorie kreeg 8.0% van de antwoorden, wat laag is. De mensen die

zelf in het bestuur zitten of zaten (27.0%, zie 4.3) zijn vanzelfsprekend al meer betrokken. Aan de hand van deze uitspraken kun je konkluderen, dat de betrokkenheid bij de plaatselijke groep goed is. Een hoge betrokkenheid geeft een goed ingevuld beeld.

c) De betrokkenheid bij de plaatselijke groep is goed en men kijkt er positief tegenaan, maar toch vertoont de situatie op plaatselijk nivo afwijkingen van de ideale situatie. De belangenbehartiging zou voor de leden ook op plaatselijk nivo een belangrijkere rol moeten spelen. Als het NAJK dé belangenorganisatie van agrarische jongeren is moet zich dit ook meer op plaatselijk nivo uiten. Dit heeft misschien te maken met de onderwerpen die op het programma staan van de gespreks- en diskussieavonden. Deze hebben kennelijk niet direkt met belangenbehartiging te maken of men ziet het niet als zodanig.

<u>aanbevelingen</u>

Het is gewenst, dat het NAJK zich bezint op de vraag of het het als zijn taak ziet om het kursuswerk voor de leden in de afdelingen uit te breiden naast de AOC's en POOC's, die kursussen aanbieden. Door het kursusaanbod voorzichtig uit te breiden zal blijken of de in dit onderzoek gebleken behoefte daadwerkelijk bestaat. Hoewel er al een groot aanbod van kursussen van AOC's en POOC's bestaat is het begrijpelijk, dat er behoefte bestaat aan op jongeren gerichte kursussen, die dicht bij huis in een vertrouwde omgeving en gezellig met de vriendenkring worden gehouden.

Belangenbehartiging op plaatselijk nivo heeft twee kanten. Enerzijds het behartigen van plaatselijke belangen (bijv.

vergunningen bij de gemeente, ruilverkavelingen) en anderzijds het vormen van een mening over landbouwpolitieke zaken en het bewust maken van belangen op landelijk nivo door er in de plaatselijke groep over te praten. Wat betreft het eerste kunnen de plaatselijke groepen meer gestimuleerd worden om aandacht te besteden aan de plaatselijke belangen. Dat is dicht bij huis en spreekt dus snel aan. Wat betreft het tweede zouden de plaatselijke besturen beter begeleid kunnen worden in het goed organiseren van avonden over landbouwpolitieke onderwerpen. Door het persoonlijke belang voor de jonge agrariërs te benadrukken (noem de avond "meer melk voor jonge boeren" in plaats van "de superheffing") wordt de interesse voor dit soort onderwerpen ook groter. Hierbij moet men beseffen, dat voor veel leden de gezelligheid de eerste motivatie is om naar zo'n avond te gaan. Deze diskussieavonden moeten dus ook gezellig zijn.

4.4.3 Provinciaal nivo

In tegenstelling tot het bezoek aan de plaatselijke aktiviteiten is het bezoek aan provinciale agrarische aktiviteiten bijzonder laag. 73.5% gaat er zelden of nooit naar toe (zie tabel 4.7).

tabel 4.7 Bezoek aan provinciale agrarische aktiviteiten

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
vast en altijd	5	3.1	3.1	3.1
regelmatig	12	7.4	7.4	10.5
soms	26	16.0	16.0	26.5
zelden of nooit	119	73.0	73.5	100.0
geen antwoord	1	.6	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

Men gaf als toelichtingen:

geen tijd (34)
geen interesse (27)
je hoort er niks van (25)
te ver weg; het staat te ver van je af (23)
vrienden gaan ook niet (8)
er wordt (bijna) niks georganiseerd (7)
vroeger wel, nu niet meer (4)
is overdag/ te vroeg/ op zaterdag (5)
er wordt al zoveel georganiseerd (5)
dat doen anderen (2)
vaak over veehouderij (1)
flauwekul; wat willen die jongens bereiken (1)
pas lid (1)

Het hoeft niet te verbazen, dat als men de aktiviteiten weinig bezoekt, dat men (67.9%) dan ook weinig van het provinciaal bestuur afweet. 27.2% vindt het een goed bestuur. Hierbij speelt waarschijnlijk mee, dat als men geen negatieve dingen hoort over het provinciale bestuur, het dan wel goed zal zijn (zie bijlage 3.12).

konklusie op provinciaal nivo

a) Over het beeld van het provinciale Agrarisch Jongeren Kontakt kun je alleen zeggen, dat men er een vaag, onduidelijk beeld van heeft, maar over een positieve of negatieve inkleuring ervan valt aan de hand van deze resultaten niets te zeggen.

b) Het provinciaal nivo staat ver van de leden af. Het bezoek aan de provinciale aktiviteiten is laag en de mensen weten niet goed wie er in het bestuur zitten. Met andere woorden : de betrokkenheid is laag.

c) Dit wijkt duidelijk af van de ideale situatie. Men zou het provinciaal nivo als een tussenschakel moeten zien tussen landelijk en plaatselijk nivo, de weg via welke de plaatselijke standpunten mee worden genomen in de landelijke besluitvorming. Men hoort niks van de provincie en sommigen zeggen dat er ook (bijna) niks wordt georganiseerd.

De provinciale struktuur ís inderdaad niet zo overzichtelijk, doordat de verschillende zuilen, christelijk, katholiek en algemeen, ieder hun eigen provinciale kommissie hebben via welke de plaatselijke groepen veelal indirekt bij het provinciale AJK zijn betrokken. Deze struktuur is een belemmering voor de betrokkenheid van leden bij het provinciaal nivo.

aanbevelingen

Het NAJK zou erover na moeten denken of de struktuur op provinciaal nivo optimaal is. Herstruktureringen zouden het geheel een stuk overzichtelijker maken. Verder lijkt bezinning

nodig over de taak van het provinciaal nivo. Een taak lijkt in ieder geval de begeleiding en ondersteuning van de afdelingen en het fungeren van kommunikatiekanaal tussen leden/ afdelingen en het landelijk bestuur. De vraag is echter of het in het licht van de verdere ontwikkeling van het NAJK noodzakelijk of gewenst is, dat het provinciale AJK zich nadrukkelijk profileert, dus dat de provinciale AJK's allemaal zelf naar buiten gaan treden.

Het moet voor leden duidelijk zijn, dat de provincie het kommunikatiekanaal is tussen leden/ afdelingen en het landelijk bestuur en omgekeerd.

Om betrokkenheid op provinciaal nivo te vergroten zou bijvoorbeeld meer in 'Binder' geschreven kunnen worden over de provincie of er zou een rubriek "provinciaal nieuws" in opgenomen kunnen worden, waarin de laatste berichten uit alle provincies worden vermeld. Aan provinciale aktiviteiten en de publiciteit daarvoor kan meer aandacht besteed worden.

4.4.4 Landelijk nivo

<u>landelijk nivo-blok 1 Schriftelijk materiaal</u>

Op de vraag 'weet je wat het NAJK is?' antwoordden slechts 9 mensen (5.5%) met 'nee' (zie bijlage 3.13). Dat betekent, dat de bekendheid van het NAJK bij de leden de laatste jaren is toegenomen. Bij de diepte-interviews vijf jaar geleden wisten 10 van de 52 mensen (19.2%) niet wat het NAJK was (Dohmen, n.g.). Via welke wegen men het meest over het NAJK te weten komt staat in tabel 4.8.

tabel 4.8 Hoe men de meeste kennis over het NAJK krijgt

	eerste keuze			tweede keuze		
	Frequency	Percent	Valid Percent	Frequency	Percent	Valid Percent
via de aktiviteiten	6	3.7	3.9	12	7.4	28.6
via het blad Binder	133	81.6	87.5	5	3.1	11.9
praten met bekenden	9	5.5	5.9	11	6.7	26.2
anders	4	2.5	2.6	14	8.6	33.3
geen antwoord	11	6.7	MISSING	121	74.2	MISSING
TOTAL	163	100.0	100.0	163	100.0	100.0

Hieruit blijkt, dat vooral 'Binder' een erg grote rol speelt in het overbrengen van informatie over het NAJK. Op de aktiviteiten en via persoonlijke kontakten (dus buiten de aktiviteiten om) hoort men er kennelijk niet zoveel over. Andere antwoorden, die hier werden gegeven, waren:

andere 1ste keuze	andere 2de keuze
brieven van het NAJK of de Gelderse	eigen blad(1)
Maatschappij (werken samen)(1)	Oogst(2)
via bestuurslid NAJK(1)	Boer en Tuinder(2)
op school(1)	agrarische pers(3)
eigen blad(1)	vakblad(2)
	gewone pers(4)
	radio en tv(2)
	akkerbouwakties(1)

'Binder' wordt redelijk goed gelezen. 22.4% leest het grotendeels en 65.8% leest enkele stukjes. Er is ongetwijfeld een groot aantal mensen, dat voornamelijk de stukjes leest die betrekking hebben op de eigen sektor. (zie tabel 4.9)

tabel 4.9 Het lezen van 'Binder'

	Frequency	Percent	Valid Percent
kijkt er niet in	6	3.7	3.7
bladert meestal door	13	8.0	8.1
leest enkele stukjes	106	65.0	65.8
leest grotendeels	36	22.1	22.4
ontvangt Binder niet	2	1.2	MISSING
TOTAL	163	100.0	100.0

'Binder' wordt door 76.1% best tot heel interessant gevonden. Ongeveer 1 op de 10 zegt het niet zo interessant te vinden (zie bijlage 3.14). 8 ontbrekende antwoorden zijn van 2 personen, die geen 'Binder' ontvangen en van 6 personen, die 'Binder' niet inkijken.

De meesten (ongeveer 80%) ergeren zich niet aan dingen in 'Binder', maar bij een aantal mensen maakte deze vraag wel wat reakties los (zie bijlage 3.15). De 26 mensen, die zeiden zich wel eens te ergeren, gaven de volgende toelichtingen:

bepaalde uitspraken of meningen van het NAJK; ze zijn niet realistisch genoeg; ze schoppen veel tegen dingen aan zonder met een duidelijke reële mening te komen (3)
ze stellen alles te zwart-wit, te kritisch, te dramatisch (4)
ze hebben een vrij grote bek, brutale bek; ze zijn niet snel tevreden; veel kritiek, weinig initiatieven (2)
in het begin kwam het te links over; nu lijken 'Binder' en NAJK veranderd (1)
het is te gekleurd; bijv. bij de enquête over politiek krijgt alleen klein links de aandacht en klein rechts wordt weggeselekteerd; veel boeren stemmen klein rechts (1)
de progressieve houding van de schrijvers; dit moet en dat moet; soms eenzijdig; het themanummer over vrouwen komt geforceerd over(1)
vooral aan wat de dames zeggen; steeds hetzelfde; ze trekken te ver door, dat er verschillen zijn (1)
de jongens willen bereiken wat niet kan en de grieten willen schrijven (1)
ze gaan ervan uit, dat alle jongeren in het verdomhoekje zitten, willen teveel

zekerheid voor jonge boeren (2)
stukken over bestuursuitspraken; het behouden van te kleine, niet-levensvatbare bedrijven (1)
akties over graantoestanden (1)
de mening wordt soms teveel uitgedragen (1)
bij sommige thema's vraagt hij zich af; waar zijn we mee bezig (1)
ze willen nog wel eens tegen koöperaties schrijven (1)
oppervlakkig, komt op hetzelfde neer (2)
weinig veeteelt of weinig voor tuinders of weinig over Friesland(3)
de moderne spelling of de lay-out(3)

De werkmap bedrijfsovername is bij ongeveer de helft van de ondervraagden bekend, maar sommigen denken, dat die niet van het NAJK is , maar van de RABO-bank. De brochures 'Maatschap maatwerk' en 'Als je met een boer of tuinder trouwt' zijn bij ongeveer een kwart bekend. Vervolgens weet een vrij groot deel van deze mensen (resp. 26.6%, 41.5% en 40.0%) er geen oordeel over te geven. Bekend houdt dus vaak niet meer in dan dat ze er van gehoord hebben of het wel eens gezien hebben. Maar van de mensen, die er wel een oordeel over geven, is het grootste deel positief. (bijlage 3.16 t/m 3.21)

Hoewel men weinig over de brochures weet, vindt 88.3% van alle ondervraagden het wel belangrijk of zeer belangrijk, dat het NAJK voor deze schriftelijke informatie zorgt (bijlage 3.22).

<u>konklusie op landelijk nivo-blok 1</u>

a) 'Binder' en het voorlichtingsmateriaal bepalen een belangrijk deel van het beeld dat leden hebben van het NAJK. Over het algemeen vindt men 'Binder' een interessant blad, maar een deel (ongeveer een achtste) zegt zich wel eens te ergeren aan bepaalde uitspraken of kritische stukken,

die te links, te progressief of te schreeuwerig zouden zijn. Bijna 90% hecht in meerdere of mindere mate belang aan schriftelijk voorlichtingsmateriaal van het NAJK. De mensen die de bestaande brochures kennen oordelen positief over de kwaliteit ervan.

b) Het weten wat het NAJK is, het lezen van 'Binder' en het kennen van de brochures geven in dit blok een aanwijzing voor de betrokkenheid van de leden bij het landelijk nivo. De naambekendheid van het NAJK is de laatste jaren wel toegenomen onder de leden, maar een vijfde deel, dat antwoordt het NAJK niet te kennen of er alleen wel eens van heeft gehoord, is niet betrokken bij het landelijk nivo. 'Binder' wordt vrij goed gelezen en interessant gevonden en heeft er voor gezorgd, dat steeds meer leden het NAJK kennen of er tenminste van hebben gehoord. Van de brochures is men vrij slecht op de hoogte. Een reden hiervan kan ook zijn dat men bij het zien van een brochure niet beseft dat die van het NAJK is. Bij de aktiviteiten hoort men niet zoveel over het NAJK, waaruit je weer kunt opmaken, dat de lijn van plaatselijk naar landelijk en andersom niet goed werkt. Ook blijkt, dat er buiten de aktiviteiten om niet veel over het NAJK gepraat wordt.

c) Eigenlijk zouden alle leden goed moeten weten wat het NAJK is, wat nog niet is gerealiseerd. 'Binder' voldoet aan de verwachtingen al roepen kritische stukken bij sommigen weerstand op. Het is zorgwekkend, dat de kommunikatie vrijwel alleen via 'Binder' verloopt en dat op de aktiviteiten en buiten de aktiviteiten om het NAJK weinig ter sprake komt.

d) Het antwoord op de deelvraag 'Via welke kanalen wordt het beeld gevormd' is beschreven in paragraaf 4.5.

aanbevelingen

Het NAJK moet speciale aandacht blijven besteden aan haar naambekendheid onder leden en hen nog meer laten beseffen dat men via de plaatselijke groep ook aangesloten is bij het NAJK en wat dit voor hen betekent, welke voordelen dit voor hen oplevert. Er moet veel aandacht aan worden besteed om de mondelinge kommunikatie (dus via de aktiviteiten en de persoonlijke kontakten) sterk te verbeteren.Landelijke bestuursleden zouden meer bezoeken in het land kunnen afleggen en lezingen houden. Daarbij is het erg belangrijk, dat de verschillende bestuursleden dezelfde dingen naar voren brengen, dat ze bijvoorbeeld dezelfde kreten gebruiken, die ieder lid eigenlijk over het NAJK in z'n hoofd zou moeten hebben.

Bij kritische stukken in 'Binder' is het misschien mogelijk om een te schreeuwerige toon te vermijden. Aan de andere kant kan een dergelijke toon prikkelen tot lezen. Indien politieke partijen ter sprake komen kan men het beste de aandacht goed verdelen.

Voor brochures lijkt grote belangstelling te bestaan, dus is het aan te bevelen om het aanbod uit te breiden. Bovendien kan de herkenbaarheid dat brochures van het NAJK afkomstig zijn verbeterd worden.

landelijk nivo-blok 2 Belang en positie

Het NAJK zet zich wel voldoende of duidelijk voldoende in om de belangen van agrarisch jongeren te behartigen, vindt

82.7% van de mensen, die deze vraag beantwoord hebben (tabel 4.10).

tabel 4.10 Of men de inzet voor belangenbehartiging voldoende vindt

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
ja, duidelijk voldoende	52	31.9	33.3	33.3
ja, wel voldoende	77	47.2	49.4	82.7
neutraal	4	2.5	2.6	85.3
nee, onvoldoende	10	6.1	6.4	91.7
weet niet	13	8.0	8.3	100.0
geen antwoord	7	4.3	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

De 10 mensen, die vonden dat het NAJK zich onvoldoende inzet, gaven de volgende redenen:

bijv. bij de superheffing wordt te weinig voor jonge boeren gedaan(2)
landbouwbedrijven zijn nog steeds moeilijk over te nemen door overheidsmaatregelen. Er wordt te weinig geregeld w.b. produktiebeperking en kwotering (1)
ze zouden meer met NCB, NCBTB, en CHV moeten samenwerken om wat te bereiken (1)
er komt weinig uit (1)
arbeidsproblematiek en tuinbouwbelangen krijgen te weinig nadruk; ook over andere, kleinere sectoren wordt weinig geschreven (1)
je hoort weinig over het NAJK (1)
te weinig aandacht voor Goeree Overflakkee. G.O. wordt niet erkend als agrarisch (1)
er komt nooit iemand langs (1)

Wat het NAJK naar voren brengt heeft volgens de enquête geen grote invloed op het landbouwbeleid in Den Haag. Ruim de helft denkt, dat ze een beetje invloed hebben, een kwart zegt, dat ze geen invloed hebben en een achtste zegt, dat ze wel duidelijk invloed hebben (tabel 4.11).

tabel 4.11 Indruk van de invloed van het NAJK op Den Haag

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
ja, zeker	20	12.3	12.8	12.8
ja, een beetje	84	51.5	53.8	66.7
nee, geen invloed	38	23.3	24.4	91.0
weet niet	14	8.6	9.0	100.0
geen antwoord	7	4.3	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

23.7% ziet het NAJK als hun belangrijkste belangenorganisatie. Anderen verwachten het meest van de standsorganisaties (41.0%) of van het landbouwschap (25.0%) (tabel 4.12).

tabel 4.12 Welke men ziet als belangrijkste belangenorganisatie

	Frequency	Percent	Valid Percent
NAJK	37	22.7	23.7
Landbouwschap	39	23.9	25.0
Standsorganisaties	64	39.3	41.0
Plattelandsvrouwenorg.	3	1.8	1.9
weet niet	13	8.0	8.3
geen antwoord	7	4.3	MISSING
TOTAL	163	100.0	100.0

Over de kwaliteit van het landelijk bestuur heeft 56.1% geen mening, wat aangeeft, dat men geen duidelijk beeld heeft van wat zich op landelijk nivo allemaal afspeelt. Geen enkele respondent antwoordt, dat het landelijk bestuur slecht is. Als je ergens weinig vanaf weet, geef je het graag het voordeel van de twijfel, dus 'redelijk goed'. Sommigen zeggen erbij, dat ze wel eens van Jos Roemaat gehoord hebben,

maar van de rest van het bestuur weten ze niets (zie bijlage 3.23).

konklusie op landelijk nivo-blok 2

a) Het beeld, dat leden hebben van hoe het NAJK zich opstelt als belangenbehartiger, is nog niet zo duidelijk ingekleurd. Een groot deel vindt, dat het NAJK zich voldoende inzet om de belangen van agrarische jongeren te behartigen, maar daar speelt bij mee, dat ze niet zulke hooggespannen verwachtingen hebben van het NAJK. Velen zien toch nog de standsorganisaties en het landbouwschap als hun belangenorganisatie en wat het NAJK daarnaast doet is dan al gauw voldoende. Overigens is het niet gering, dat 23.7% het antwoord 'NAJK' heeft gegeven, terwijl vroeger alleen standsorganisaties en landbouwschap als belangenbehartigers werden gezien. Aan de invloed, die het NAJK in Den Haag heeft, wordt getwijfeld. Volgens een kwart hebben ze geen invloed, een achtste meent zeker van wel en de rest denkt een beetje invloed of weet het niet.

b) Het is opvallend, dat zoveel mensen geen mening hebben over de kwaliteit van het landelijk bestuur. Het landelijk gebeuren staat kennelijk nog vrij ver van hen af of er wordt weinig verband gelegd tussen de kwaliteit van het bestuur, waar iets persoonlijks in zit, en de produkten van de organisatie. Dit wijst op een lage betrokkenheid. Het belang, dat men hecht aan het NAJK (wat heb je eraan), geeft ook een indikatie voor de betrokkenheid. Het vierde deel van de respondenten, dat het NAJK als hun belangrijkste belangenorganisatie beschouwt, zal zich waarschijnlijk wat

meer betrokken voelen, dan de anderen, die meer van andere organisaties verwachten.

c) Het NAJK is nog lang niet 'dé belangenorganisatie van agrarische jongeren', waar ze naar streeft, al is ze op de goede weg.

aanbevelingen

Het NAJK moet keihard blijven werken aan haar imago van belangenorganisatie van en voor agrarische jongeren. In het PR-beleidsplan, dat binnenkort wordt opgesteld, is dit een zeer belangrijk punt.

Daarnaast moet er over gedacht worden hoe de betrokkenheid bij landelijk nivo te vergroten is. Hierbij dient men de diskussie op provinciaal nivo te betrekken (zie blz 35).

landelijk nivo-blok 3 Standpunten

Op de vraag of men de standpunten van het NAJK ongeveer kent, antwoordt een kwart "ja zeker", een derde "ja vaag" en de rest kent ze niet (bijlage 3.24).

'Ben je het eens met de standpunten, die het NAJK inneemt?' is een vrij ongenuanceerde vraag, maar geeft een globaal beeld van hoe de leden tegen NAJK-standpunten aankijken. Aan de 7 mensen, die niet wisten wat het NAJK was, en aan de 59 mensen, die zeiden de standpunten van het NAJK niet te kennen, (samen 40.5%) is deze vraag niet gesteld. Van de rest is 68.0% het vaker wel dan niet of bijna altijd eens met de standpunten, 19.6% is het net zo vaak

eens als oneens en 10.3% is het vaker niet tot nooit eens met de standpunten (tabel 4.13).

Tabel 4.13 Mening over de standpunten van het NAJK

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
bijna altijd	29	17.8	29.9	29.9
vaker wel dan niet	37	22.7	38.1	68.0
neutraal	19	11.7	19.6	87.6
vaker niet dan wel	7	4.3	7.2	94.8
zelden of nooit	3	1.8	3.1	97.9
geen mening	2	1.2	2.1	100.0
geen antwoord	66	40.5	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

Op twee gebieden waar het NAJK zich sterk voor maakt, schoner produceren en de positie van de vrouw, is de leden gevraagd of ze zich in die stellingnames kunnen vinden (tabel 4.14 en 4.15).

tabel 4.14 Mening over dat alle boeren en tuinders schoner moeten gaan produceren

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
geheel mee eens	80	49.1	51.3	51.3
redelijk mee eens	63	38.7	40.4	91.7
neutraal	9	5.5	5.8	97.4
redelijk mee oneens	2	1.2	1.3	98.7
geheel mee oneens	1	.6	.6	99.4
weet niet	1	.6	.6	100.0
geen antwoord	7	4.3	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

tabel 4.15 Mening over het belang om je sterk te maken voor de positie van jonge agrarische vrouwen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
ja, erg belangrijk	73	44.8	47.1	47.1
ja, wel belangrijk	64	39.3	41.3	88.4
neutraal	7	4.3	4.5	92.9
nee, onbelangrijk	7	4.3	4.5	97.4
weet niet	4	2.5	2.6	100.0
geen antwoord	8	4.9	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

91.7% is het er redelijk tot geheel mee eens, dat alle boeren en tuinders schoner moeten gaan produceren, maar daar werden wel zeer vaak opmerkingen aan toegevoegd in de trant van "het moet wel realistisch zijn" of "het mag geen of niet teveel geld kosten". Regelmatig werd gezegd, dat er geen andere mogelijkheid is, want op deze manier kun je niet blijven doorgaan.

Dat het NAJK zich sterk maakt voor de verbetering van de positie van agrarische vrouwen, vindt 88.4% wel of erg belangrijk.

<u>konklusie op landelijk nivo-blok 3</u>

a) De standpunten van het NAJK worden soms wel te kritisch, te links of te zwart-wit gevonden, zoals naar voren kwam bij de ergernissen in 'Binder' en zoals verderop naar voren komt bij de verwerking van de algemene open slotvraag. Deze kritiek is echter duidelijk niet overheersend. Van de mensen, die zich uitspreken over NAJK-standpunten, zijn veel meer mensen het er in het algemeen mee eens dan over het algemeen mee oneens. Het kan ook zijn, dat de kritiek op de houding van het NAJK niet is gebaseerd op

kennis van standpunten, maar op indrukken, die op andere wijze zijn verkregen.

Met de uitspraken over schoner produceren en over de positie van de vrouw, wordt massaal ingestemd. Dit betekent, dat als het NAJK zich op deze vlakken verder profileert, dit geen negatief beeld bij de leden zal oproepen. De manier waarôp men met schoner produceren omgaat is wel heel belangrijk. De bestaansmogelijkheden mogen niet worden aangetast.

b) Drie kwart van de respondenten kent de standpunten van het NAJK vaag of niet, wat weer duidt op een lage betrokkenheid. Het blijkt dat de lage betrokkenheid bij het landelijk nivo niet te wijten is aan het niet eens zijn met standpunten.

c) Een belangrijke afwijking van de ideale situatie voor het NAJK is het feit dat de leden zo weinig betrokken zijn bij landelijk nivo. Als zo weinig leden de standpunten kennen is het moeilijk staande te houden dat de demokratie binnen de organisatie goed funktioneert. Een belangrijk positief punt is, dat degenen die een mening hebben over de standpunten het er in ruime meerderheid mee eens zijn. Slechts 10% van hen is het er 'vaker niet dan wel' of 'zelden of nooit' mee eens.

<u>aanbevelingen</u>

Er moet meer gewerkt worden aan meningsvorming binnen de organisatie. Speciale aandacht is nodig voor de lijnen van plaatselijk via provinciaal naar landelijk en omgekeerd, via welke diskussiepunten en geformuleerde standpunten worden doorgespeeld. Ook kun je denken aan het verspreiden van de

notulen van landelijke bestuursvergaderingen bij de afdelingen, wat kan bijdragen aan vergroten van de betrokkenheid.

4.4.5 Kruistabellen

Kruistabellen bieden de mogelijkheid om te kijken of bepaalde groepen leden andere antwoorden geven dan andere groepen leden. Je zou verbanden kunnen leggen tussen bijvoorbeeld de opleiding en de betrokkenheid bij het NAJK. Helaas zijn de mogelijkheden bij een enquête onder 163 mensen vrij beperkt, omdat bij het uitsplitsen van de antwoorden over verschillende kategorieën vaak minder dan 5 antwoorden per hokje overblijven. Eén persoon meer of minder kan dan 25% schelen. De toevalsfaktor is dan echter veel te hoog. De verbanden, die ik hieronder beschrijf zijn bijna geen van alle signifikant, omdat statistische toetsen telkens aangeven, dat de kans dat het gevonden verband op toeval berust veel de groot is. De resultaten uit de kruistabellen worden daarom ook niet meegenomen in de konklusies.

Bepaalde kategorieën zijn bij de kruistabellen niet meegenomen of samengevoegd, omdat ze te klein waren. Ook de "weet niet"-kategorie is niet meegenomen.

Als er staat dat vaker of minder vaak mensen een bepaald antwoord hebben gegeven, wordt er steeds meer of minder dan gemiddeld bedoeld. Bijvoorbeeld 26.4% van de mensen (die zijn meegenomen in de kruistabel) antwoordde 'NAJK' op vraag 44. Van de algemene zuil antwoordde 31.7% 'NAJK' en van de katholieken 21.7%, wat dan dus resp. meer en minder wordt genoemd.

Het is interessant te weten welke leden "het NAJK" hebben geantwoord op de vraag van welke organisatie ze het meest verwachtten wat betreft belangenbehartiging (vraag 44). Mensen van algemene en christelijke organisaties antwoorden vaker NAJK, katholieken vaker het Landbouwschap en de gemengde organisaties antwoordden als gemiddeld (bijlage 4.1). De jongste kategorie antwoordde vaker NAJK (bijlage 4.2). Bestuursleden antwoordden ook vaker NAJK in tegenstelling tot ex-bestuursleden, die juist minder vaak dan gemiddeld het NAJK noemden (bijlage 4.3). Bij bedrijfstype en opleiding was nauwelijks een verband te zien (bijlage 4.4 en 4.5). Verder kenden mensen die NAJK antwoordden de standpunten beter, waren het er ook vaker "bijna altijd" mee eens en vonden de inzet van het NAJK voor belangenbehartiging vaker "duidelijk voldoende" (bijlage 4.6 t/m 4.8).

Bestuursleden en ex-bestuursleden kennen de standpunten van het NAJK duidelijk beter dan gemiddeld. Dit verband was zelfs signifikant (bijlage 4.9). Ook het verband tussen de lengte van het lidmaatschap en het kennen van standpunten was duidelijk. Hoe langer men lid is, hoe beter men de standpunten kent, echter de mensen die langer dan 13 jaar lid zijn uitgezonderd (bijlage 4.10). Tussen zuil en kennis van standpunten is geen verband te zien (bijlage 4.11) evenmin als bij opleiding vs kennis van standpunten(bijlage 4.12). Mensen die 'Binder' grotendeels lezen zeggen vaker "ja zeker", diegenen die 'Binder' niet inkijken zeggen vaker "nee" op de vraag over het kennen van standpunten (bijlage 4.13).

Bestuursleden zijn het niet vaker eens of oneens met standpunten dan niet-bestuursleden. Ex-bestuursleden zijn het echter vaker oneens met standpunten (bijlage 4.14). De

jongste en de oudste kategorie zeggen vaker het "bijna altijd" eens te zijn met de standpunten, de middelste kategorie zegt vaker "neutraal" en "vaker niet dan wel/ zelden of nooit" (bijlage 4.15). Een verband met zuil en opleiding is weer erg onduidelijk (bijlage 4.16 en 4.17). Bij bedrijfstype zijn de aantallen per hokje meestal te laag om er wat over te zeggen, maar de melkveehouders antwoordden vaker "neutraal" of "vaker niet dan wel/ zelden of nooit" (bijlage 4.18). Mensen die zich wel eens ergeren aan dingen in 'Binder' zijn het vaker niet eens met standpunten (bijlage 4.19).

4.4.6 Algemene indruk van het NAJK

In de slotvraag is gevraagd naar wat men in het algemeen van het NAJK vindt. Vervolgens is daar zonodig op doorgevraagd (voldoet het NAJK aan je verwachtingen, zo nee, waarom niet, wat mis je).

Deze vraag leverde enorm uiteenlopende antwoorden op, die aangeven welke indrukken leven onder NAJK-leden. Deze vraag geeft weinig kwantitatieve informatie. Als 20 mensen zeggen dat 'Binder' een goed blad is wil dat niet zeggen dat de rest dat niet vindt. Wel is het zo dat als een antwoord vaak wordt gegeven, dat het dan kennelijk belangrijk gevonden wordt. Per onderwerp geef ik de strekking van de antwoorden weer (voor de volledige uitwerking, zie bijlage 5).

algemeen Er werden vaak algemene opmerkingen gemaakt in de trant van 'het is een goede en enthousiaste organisatie', 'goed dat ze er zijn', 'het NAJK voldoet aan de verwachtingen' en 'ze moeten op dezelfde voet doorgaan' (62x). Een deel geeft aan geen mening te hebben over het NAJK of er te weinig van af te weten (27x). De indruk

bestaat, dat deze positieve uitspraken niet altijd voortvloeien uit een bestaand positief beeld. Veel mensen lijken niet zoveel over het NAJK te weten, maar hebben tijdens het interview de indruk gekregen, dat ze heel wat doen. Vaak komen mensen terug op punten, waar al eerder over gesproken is.

belangenbehartiging Wat betreft belangenbehartiging wordt gezegd, dat het NAJK jonge boeren vertegenwoordigt en daar z'n best voor doet (39x). Twee mensen vinden, dat het NAJK niet de belangen van vrouwen hoeft te behartigen. Dat moeten de vrouwen zelf maar doen. Iemand zegt er niet veel van te merken, dat z'n belangen behartigd worden.

standpunten Over standpunten worden duidelijk meer negatieve opmerkingen gemaakt, dan positieve. Het NAJK is te theoretisch, niet reëel genoeg, te links, punten zijn ekonomisch niet goed doordacht, e.d. Ze schoppen soms teveel. Ze willen teveel. Ze eisen soms teveel op voor jonge boeren (soms ten koste van oudere boeren).

Positieve geluiden zijn onder andere dat het NAJK goede standpunten nastreeft, niet meer te theoretisch bezig is, realistisch bezig is, op basis van argumenten diskussieert en daarom veel weerklank vindt en protest laat horen waar anderen dat nalaten. Dat het NAJK opkomt voor kleine bedrijven is voor de één goed, voor de volgende nog onvoldoende en voor een ander juist niet goed.

invloed Aan de invloed van het NAJK wordt nogal getwijfeld.

relatie interne en externe organisaties Over het samengaan van de zuilen worden positieve opmerkingen gemaakt. Zuilen zouden nog meer moeten samenwerken. Zes mensen vinden, dat de verschillende landbouworganisaties ook meer moeten samenwerken, meer één stem vormen, meer één vuist maken.

Iemand zegt, dat het NAJK zich niet zelf politiek moet uiten, maar zijn mening via het Landbouwschap naar buiten moet brengen. Anderen vinden, dat het NAJK goed aansluit bij andere organisaties.

betrokkenheid Een tiental mensen geeft te kennen, dat er een te grote kloof is tussen het landelijk en het plaatselijk nivo. Eén persoon vindt, dat de lijn van landelijk naar plaatselijk juist goed in elkaar zit.

aandacht Er zijn mensen, die ontevreden zijn met het feit dat het NAJK z'n aandacht verkeerd over de provincies verdeelt en te weinig rekening houdt met belangenverschillen tussen de verschillende provincies. Iemand wil meer aandacht voor melkvee i.p.v. voor varkens.

Binder 'Binder' geeft veel en/of nodige informatie (11x). Door 'Binder' en de aktiviteiten wordt er meer over de problemen gepraat. Enkelen vinden 'Binder' te sensationeel. Bestuurszaken (1x) en cijfermateriaal zijn niet interessant (1x).

aktiviteiten Opmerkingen, dat er genoeg of juist te weinig aktiviteiten zijn, of dat er genoeg of juist te weinig voorlichting is, wisselen elkaar af. Over de onderwerpen is men positief.

konklusie

Er worden veel algemene opmerkingen gemaakt die voornamelijk positief zijn: een goede enthousiaste organisatie, die zich inzet voor de belangen van jongeren.

Een groep mensen heeft duidelijk kritiek op de standpunten en de politieke houding van het NAJK, hoewel daar ook positieve opmerkingen over worden gemaakt.

Over veel dingen worden zowel positieve als negatieve dingen gezegd.

4.5 Kanalen; hoe wordt het beeld gevormd

Als je het beeld dat mensen hebben van het NAJK wilt beïnvloeden, is het belangrijk om te weten via welke wegen het is ontstaan. Dat kan onder andere via 'Binder', de agrarische pers, de niet-agrarische (gewone) pers (kranten, tv, radio), via brochures, via de aktiviteiten en kursussen van de plaatselijke organisatie, via persoonlijke kontakten (vrienden, kennissen, voorlichters) of via school. Het beeld ontstaat via kombinaties van deze kanalen, waarbij men aan bepaalde kanalen een hogere waardering geeft dan aan andere.

Om een indikatie te krijgen is in de enquête de vraag opgenomen: 'Hoe kom je het meest te weten over het NAJK, via de aktiviteiten, via het blad 'Binder' of via praten met bekenden?' Hierop gaven 133 mensen (87,5% excl. missing) als eerste antwoord 'via Binder'(zie blz 37). De persoonlijke kontakten en de aktiviteiten spelen niet zo'n grote rol.

Als tweede antwoord wordt ook de agrarische (10x) en de gewone (6x) pers genoemd. Over deze media zijn verder geen specifieke vragen gesteld. Het bereik van landbouwbladen onder agrariërs in het algemeen is wel bekend. 'Boerderij' schuift bij 76% van alle agrariërs door de brievenbus, 'Oogst' bij 72%, 'de Plattelandspost' bij 44%, 'de Boerderijkrant' bij 44% en 'het Agrarisch Dagblad' bij 21%. Deze percentages liggen nog iets hoger bij boeren van 20-40 jaar of boeren met een zekere bedrijfsopvolger (53% van het totaal), nl. 86% (Boerderij), 78% (Oogst), 45% (de Plattelandspost), 51% (de Boerderijkrant) en 23% (het Agrarisch Dagblad). (Misset, 1989)

De brochures van het NAJK zijn ook een informatiekanaal en dragen zodoende bij aan de beeldvorming. Op dit moment is het bereik ervan nog niet zo groot (zie blz 39). De werkmap bedrijfsovername, de brochure 'Maatschap Maatwerk' en de brochure 'Als je met een boer of tuinder trouwt' zijn bij resp. 49.1%, 25.2% en 29.4% van de respondenten bekend. Als je kijkt naar de mensen, die er ook een oordeel over kunnen geven, waarvan je kunt aannemen, dat ze de brochure ook echt bekeken hebben, dan worden de percentages resp. 35.6%, 14.8% en 17.1%. De respondenten staan positief tegenover de brochures. De gevelde oordelen zijn over het algemeen positief en op de vraag of dit soort schriftelijke informatie belangrijk is antwoordde 83.3% wel of zeer belangrijk. Als meer aandacht wordt besteed aan de verspreiding van de brochures, kunnen deze ook als een belangrijk informatiekanaal worden gezien.

konklusie

De aktiviteiten en persoonlijke kontakten zouden een belangrijk kommunikatiekanaal moeten zijn, als de lijn van plaatselijk via provinciaal naar landelijk en andersom goed zou werken. Maar dit is nog niet het geval.

Voor beïnvloeding van het beeld, dat leden hebben van het NAJK, lijkt 'Binder' het kanaal. Ten eerste bereikt het 99% van de leden, ten tweede wordt het interessant gevonden en ten derde geven veel respondenten te kennen, dat ze via 'Binder' het meest van het NAJK te weten komen. Enkele andere landbouwbladen hebben ook een zeer groot bereik onder agrariërs. Daar halen op dit moment ook enkele respondenten informatie over het NAJK vandaan.

Brochures kunnen een belangrijkere funktie gaan spelen als er meer bekendheid aan wordt gegeven.

aanbevelingen

Het kan handig zijn om gebruik te maken van het feit, dat verschillende media elkaar ondersteunen. Zo zul je eerder 'Binder' lezen als daarover ook in bijv. 'Boerderij' gesproken wordt. Dit kun je ook heel bewust als taktiek gebruiken door bijvoorbeeld een week voordat een bepaald artikel in 'Binder' verschijnt met dit nieuws bij een ander tijdschrift of krant aan te kloppen.

Mondelinge kontakten moeten, zoals al eerder is geschreven, verbeterd worden.

Hoofdstuk 5 Konklusies en aanbevelingen

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft de konklusies en aanbevelingen, die voortvloeien uit de gestelde onderzoeksvragen. In het vorige hoofdstuk zijn per onderwerp al konklusies getrokken en aanbevelingen gegeven, die hier niet allemaal herhaald worden. De belangrijkste punten komen wel terug en verder opmerkingen, die voortvloeien uit het beschouwen van het onderzoek in zijn geheel. De eerste konklusie staat los van de onderzoeksvragen, maar is wel in het onderzoek boven gekomen.

5.2 Konklusies

* Bij een aantal punten is teruggekeken naar het onderzoek 'Bindt Binder' van vijf jaar geleden. Het aantal vrouwen in de steekproef is verdubbeld ten opzichte van 1985. Er zijn nu meer mensen uit de middelste leeftijdskategorie (24 tot 29 jaar) en minder jongeren en ouderen dan toen. De verdeling van leden in de steekproef over de provincies blijkt ongeveer hetzelfde te zijn. Over het hele NAJK gezien is de katholieke zuil 5% afgenomen ten gunste van de algemene zuil en de gemengde organisaties. De opleiding van de leden is gemiddeld hoger dan vijf jaar terug.

Er is geen verschuiving te zien in de redenen waarom men lid wordt en ook niet in de regelmaat van het bezoeken van aktiviteiten. Er zijn nu duidelijk minder mensen die niet weten wat het NAJK is.

* a) Welk beeld hebben leden van het NAJK op plaatselijk, provinciaal en landelijk nivo?

Men ziet de plaatselijke groep meestal niet als 'het plaatselijk nivo van het NAJK'. Het beeld dat men er van heeft is vooral een organisatie waar je in kontakt komt met andere agrariërs, waar het gezellig is en waar je wat kunt leren. Men is er tevreden over. Belangenbehartiging speelt een ondergeschikte rol.

Het provinciaal nivo kent men zo slecht, dat je niet kunt spreken van een positief of negatief beeld.

Veel mensen weten weinig of niets van wat zich op landelijk nivo allemaal afspeelt, maar ze kijken er over het algemeen wel positief tegenaan; een goede en enthousiaste organisatie. 'Binder', via welke men het meeste over het NAJK te weten komt wordt vrij goed gelezen en interessant gevonden. Driekwart ziet het NAJK niet als hun belangen-organisatie, maar noemt het Landbouwschap of de Standsorganisaties als hun belangenbehartiger. Wel vinden vier van de vijf mensen, dat het NAJK zich voldoende inzet om hun belangen te behartigen, maar men twijfelt aan de invloed van het NAJK in Den Haag.

De standpunten van het NAJK worden soms wel te kritisch gevonden, maar op de vraag of men het over het algemeen eens is met de standpunten antwoorden bijna zeven keer zoveel mensen positief als negatief. Het streven van het NAJK naar schoner produceren en een betere positie van jonge agrarische vrouwen wordt desgevraagd massaal ondersteund.

* b) Hoe groot is de betrokkenheid van de leden op plaatselijk, provinciaal en landelijk nivo?

De betrokkenheid van de leden bij het plaatselijk nivo is goed. Daarom is het beeld ervan ook goed ingevuld. Het provinciaal nivo staat erg ver van de leden af. Bij het landelijk nivo is men enigszins betrokken, maar nog te weinig.

* c) In hoeverre wijkt de situatie af van de door het NAJK geformuleerde ideale situatie?

Het NAJK is nog niet 'dé belangenorganisatie van agrarische jongeren' waar ze naar streeft. Op plaatselijk nivo zou belangenbehartiging al een grotere rol moeten spelen. De betrokkenheid (landelijk en provinciaal) en de naambekendheid van het NAJK moeten ook verbeterd worden.

* d) Hoe is het beeld gevormd (vooral op landelijk nivo)?

'Binder' speelt verreweg de grootste rol bij de vorming van het beeld van het NAJK. Ook hoort men wel eens wat via de aktiviteiten, via bekenden of via andere bladen. In brochures is men zeer geïnteresseerd, maar de bekendheid ervan is nog niet zo groot.

5.3 Aanbevelingen

* Het NAJK moet keihard blijven werken aan haar imago van belangenorganisatie van en voor agrarische jongeren. Ook de naambekendheid moet nog meer verbeterd worden. Bij het naar buiten treden moet het NAJK steeds dezelfde kreten gebruiken, zodat die in de hoofden van leden worden gegrift. Mensen van het landelijk en provinciaal kader zouden vaker bij plaatselijke groepen op bezoek kunnen gaan en lezingen houden. Daarbij is het voor het interne PR-beleid van belang, dat er wordt afgesproken welke kreten elke keer naar voren

komen. Een video zou hier ook heel geschikt voor kunnen zijn. Belangrijk is dat de plaatselijke besturen enthousiast zijn voor de landelijke inspanningen, anders kan de moeite voor niets zijn. Naast begeleiding van de plaatselijke bestuursleden moeten ze ook goed op de hoogte gehouden worden van de plannen en om reakties/ instemming gevraagd worden. Betrokkenheid van bestuursleden is hier een middel om een kanaal te vormen voor de verbetering van het imago.

* De betrokkenheid van de leden bij het provinciaal en het landelijk nivo moet verbeterd worden. De betrokkenheid wordt beter naarmate men meer weet over het NAJK en naarmate men er meer persoonlijk belang in ziet. Deze informatie moet behalve via 'Binder' ook via de lijn landelijk - plaatselijk bij de leden terecht komen.

In theorie zit deze lijn goed in elkaar. Het NAJK formuleert jaar-thema's, deze worden doorgegeven aan de plaatselijke groepen; die diskussiëren erover en formuleren standpunten, die weer via de provincie naar 'het land' worden teruggespeeld. Na deze inbreng wordt een landelijk standpunt geformuleerd, waar iedereen over heeft meegedacht en zich er daardoor betrokken bij voelt. Maar waarom funktioneert dit niet in de praktijk? Het grootste gedeelte van de plaatselijke besturen doet hier wel aan mee, maar waarom zijn de leden er dan zo slecht van op de hoogte? Kennelijk worden die diskussieavonden slecht bezocht. Misschien weten besturen niet hoe ze van zo'n diskussieavond een leerzame en gezellige avond kunnen maken. Of misschien maakt een bezoekje van een landelijk of provinciaal kaderlid deze thema's dichterbij en tastbaarder. En door steeds te blijven hameren op het feit, dat de leden persoonlijk belang hebben in het uitwerken van deze thema's, dat het een manier is om

hun stem te laten horen, zal de betrokkenheid kunnen toenemen.

* Het gebruik van andere media om je eigen blad te ondersteunen is aan te bevelen. Maar de aandacht voor andere bladen mag natuurlijk niet ten koste gaan van aandacht voor 'Binder' zelf. Als de naam NAJK vaak valt in uiteenlopende media, wordt de interesse ervoor vergroot. De bekendheid neemt toe. En men zal beter inzien dat de organisatie belangrijk is.

Literatuurlijst

Bindt Binder. Een lezersonderzoek onder de leden van het agrarisch jongerenwerk, Wageningen, NAJK, IMGO-landbouw (nr 10), Vakgroep Voorlichtingskunde, 1985.

Blauw, E., Het corporate image, Amsterdam, De Viergang, 1989.

Dohmen, G.A.L.M., niet gepubliceerd, Wetenschapswinkel Wageningen.

Emans, B., Interviewen. Theorie, techniek en training, Groningen, Wolters-Noordhoff, 1985.

LEI, Landbouwcijfers 1989, Den Haag, LEI, CBS, 1989.

Misset, Boeren Contouren. Misset documentatie over markten en media in de landbouw, Doetinchem, Uitgeversmaatschappij C. Misset BV, 1989.

NAJK, Tien jaar jong, maar diep geworteld, Utrecht, NAJK, 1988.

Schoemaker, H. en M. Vos, Kijk op het imago, Deventer, Van Lochem Slaterus, 1989.

BIJLAGE 1 De vragenlijst

Van te voren door de enquêteur/-trice in te vullen:
Enquêteformuliernr.:... 1ste poging:.....
Enquêteur/-trice:..... 2de poging:.....
Geënquêteerde: 3de poging:.....
Naam:..... Afspraak voor:.....
Adres:..... Afspraak voor:.....
Tel.nr.:..... Weigering:.....
Lid van organisatie:..... Provincie:.....
geboortedatum:..... Tijdsduur:.....

(Zinnen tussen haakjes niet of niet direkt voorlezen)

VRAGENLIJST

Eerst stel ik wat algemene vragen.

1) Man / Vrouw (niet vragen)
2) Ben je lid van het ...? (de regionale organisatie volgens de code op de lijsten)
0 ja
0 nee, maar wel van het ...
0 nee, geen lid van het Agrarisch Jongeren Werk →einde gesprek

3) Hoe lang ben je al lid? ... jaar
(4) Alleen vragen indien niet op de lijst) Wat is je geboortejaar? ....
5) Werk je op een (primair) agrarisch bedrijf (boerderij,tuinderij) (ofje man)?
0 ja → vraag 8
0 nee→ vraag 6
0 nee, maar m'n man wel→ vraag 7

6) Denk je dat je (of je man) in de toekomst wel op een (primair) agrarisch bedrijf gaat werken?
0 ja of misschien→ vraag 7
0 nee→ einde gesprek

7) Wat is je beroep of bezigheid of ben je nog op school?
0 beroep/bezigheid .....
0 nog op schooldoor naar vraag 9

8) Op wat voor soort bedrijf werk je (of werkt je man)?
(Bij gemengde bedrijven meerdere bedrijfstakken invullen)
0 akkerbouw 0 melkveehouderij 0 loonwerkbedrijf
0 tuinbouw-glas 0 kalvermesterij
0 tuinbouw-vollegrond 0 varkenshouderij
0 bloembollen 0 pluimveehouderij
0 fruitteelt 0 ...

9) Welke school (opleiding) heb je het laatst gevolgd of volg je op dit moment?

0 Lager Agrarisch (LLS, LAS, Lagere Tuinbouw School)
0 Middelbaar Agrarisch (MLS, MAS, M Tuinb School)
0 Hoger Agrarisch (HAS, LU, LH, H Tuinb School)
0 LBO, LTS - niet agrarisch
0 MBO, MTS - niet agrarisch
0 HBO, HTS, Universiteit - niet agrarisch
0 mavo, havo
0 VWO
0 ...

Na deze algemene vragen komen de vragen over het Agrarisch Jongeren Werk.

10) Wat is de belangrijkste reden dat je lid bent van het ...(plaatselijk)? (niet noemen; volgorde van belangrijkheid aangeven 1,2,3)

0 kontakten in het algemeen/ gezelligheid
0 praten over bedrijfsvoering
0 praten over landbouwbeleid
0 vanwege belangenbehartiging
0 je leert er veel van (niet specifiek)
0 anders, nl. ...

11) Ga je regelmatig naar de agrarische aktiviteiten van het ...(plaatselijk)

0 vast en altijd→ vraag 13
0 regelmatig→ vraag 13
0 soms→ vraag 13
0 zelden of nooit→ vraag 12

12) Waarom niet?

0 er zijn geen agrarische aktiviteiten
0 het interesseert me niet
0 ...
0 ...

13) Ben je tevreden over het programma van de agrarische aktiviteiten van het ...(plaatselijk)?0 ja→ vraag 15

0 gedeeltelijk → vraag 15
0 nee→ vraag 14
0 weet niet → vraag 15

14) Waarom niet?

...

15) Vind je dat er agrarische kursussen op het programma van het ...(plaatselijk) moeten staan? (evt. toelichting: Kursussen over verschillende onderwerpen, bijv. bedrijfsovername, schoner produceren, e.d.)

0 ja→ vraag 17
0 nee→ vraag 16
0 geen mening→ vraag 17

16) Waarom niet?
...

17) Ben je zelf bestuurslid (geweest) van het ...(plaatselijk)?
0 ja
0 geweest
0 nee

18) Vind je dat het ...(plaatselijk) een goed bestuur heeft?
0 ja, goed
0 neutraal, niet goed en niet slecht
0 nee, slecht
0 weet niet

19) Heb je de indruk dat er naar je mening geluisterd wordt binnen het agrarisch jongeren werk?
0 ja, zeker
0 wel wat, maar niet veel
0 nee
0 n.v.t., want ik ga nooit

20) Ga je regelmatig naar agrarische aktiviteiten van het ....(provinciaal AJK)
0 vast en altijd→ vraag 22
0 regelmatig→ vraag 22
0 soms→ vraag 22
0 zelden of nooit→ vraag 21

21) Waarom niet?
...

22) Vind je dat het ... (provinciaal) een goed bestuur heeft
0 ja, goed
0 neutraal, niet goed en niet slecht
0 nee, slecht
0 weet niet

23) Weet je wat het NAJK is?0 ja → vraag 24
0 nee → vraag 25
0 wel eens van gehoord → vraag 24
(Evt. toelichting : Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt is de landelijke organisatie van agrarische jongeren. Jij bent daar ook bij aangesloten.)

24) Hoe kom je het meest te weten over het NAJK, via de aktiviteiten, via het blad Binder of via praten met bekenden? (geef volgorde van belangrijkheid aan 1,2,3)

0 via de aktiviteiten
0 via het blad Binder
0 via praten met bekenden
0 anders, nl....

25) Ontvang je Binder, het ledenblad van het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt?

0 ja → vraag 26
0 nee → vraag 28

26) Wanneer je Binder ontvangt,
0 blader je het dan meestal door,→ vraag 27
0 lees je er enkele stukjes uit,→ vraag 27
0 lees je het grotendeels,→ vraag 27
0 of kijk je er niet in?→ vraag 30

27) Vind je Binder interessant om te lezen?
0 ja, heel interessant
0 ja, best interessant
0 neutraal
0 nee, niet zo interessant
0 nee, helemaal niet interessant
0 weet niet

28) Zijn er dingen waaraan je je ergert in Binder?
0 ja→ vraag 29
0 nee→ vraag 30
0 weet niet→ vraag 30

29) Waaraan erger je je dan?
...

30) Ken je de werkmap bedrijfsovername?
0 ja→ vraag 31
0 nee→ vraag 32

31) Vind je die 0 zeer goed
0 goed
0 matig
0 slecht
(0 weet niet)

32) Ken je de brochure Maatschap Maatwerk?
0 ja→ vraag 33
0 nee→ vraag 34

33) Vind je die 0 zeer goed
0 goed
0 matig
0 slecht
(0 weet niet)

34) Ken je de brochure "Als je met een boer of tuinder trouwt"?
0 ja→ vraag 35
0 nee→ vraag 36

35) Vind je die0 zeer goed
0 goed
0 matig
0 slecht
(0 weet niet)

36) Vind je het belangrijk dat het NAJK voor dit soort schriftelijke informatie zorgt?0 zeer belangrijk
0 wel belangrijk
0 neutraal
0 onbelangrijk
0 weet niet

INDIEN NEE BIJ VRAAG 23 (WEET NIET WAT HET NAJK IS) DOOR NAAR DE SLOTVRAAG.

37) Weet je ongeveer welke standpunten het NAJK inneemt in de landbouwpolitiek?0 ja, zeker→ vraag 38
0 ja, vaag → vraag 38
0 nee vraag 39

38) Ben je het eens met de standpunten die het NAJK ineemt?
0 bijna altijd
0 vaker wel dan niet
0 neutraal
0 vaker niet dan wel
0 zelden of nooit
0 geen mening

39) Het NAJK vindt dat alle boeren en tuinders schoner moeten gaan produceren. Ben je het daar mee eens?

0 geheel mee eens
0 redelijk mee eens
0 neutraal, deels mee eens/ deels mee oneens
0 redelijk mee oneens
0 geheel mee oneens
0 weet niet

(Noteer evt. opmerkingen!) ...

40) Het NAJK maakt zich sterk voor de verbetering van de positie van jonge agrarische vrouwen. Vind je dat ook belangrijk?

0 ja, erg belangrijk
0 ja, wel belangrijk
0 neutraal
0 nee, onbelangrijk
0 weet niet

41) Vind je dat het NAJK zich voldoende inzet om de belangen van agrarische jongeren te behartigen?

0 ja, duidelijk voldoende → vraag 43
0 ja, wel voldoende → vraag 43
0 neutraal → vraag 43
0 nee, onvoldoende → vraag 42
0 weet niet → vraag 43

42) Waarom niet?

...

43) Denk je dat wat het NAJK naar voren brengt invloed heeft op het landbouwbeleid in Den Haag?

0 ja, zeker
0 ja, een beetje
0 nee, geen invloed
0 weet niet

44) Er zijn een aantal organisaties die de belangen van de land- en tuinbouw behartigen, namelijk het NAJK, het Landbouwschap, de standsorganisaties en plattelandsvrouwenoranisaties. Van welke van deze organisaties verwacht **jij** het meeste als het om **jouw** belangen gaat?

0 het NAJK
0 het landbouwschap
0 de standsorganisaties
of 0 de plattelandsvrouwenorganisaties
0 weet niet

45) Vind je dat het NAJK (landelijk) een goed bestuur heeft?

0 ja, heel goed
0 ja, redelijk goed
0 neutraal, niet goed en niet slecht
0 nee, vrij slecht
0 nee, erg slecht
0 weet niet

46) De slotvraag
Kun je in het kort zeggen wat je in het algemeen van het NAJK vindt?
(Doorvragen : Voldoet het NAJK aan je verwachtingen?
Zo nee, waarom niet, wat mis je?
Zo ja, wat?)

Opmerkingen die door de respondent zijn gemaakt tijdens de enquete, maar niet bij de vragen pasten:

Opmerkingen van de enqueteur/-trice over bijzonderheden bij het afnemen van de enquete:

(tijdsduur opschrijven)

BIJLAGE 2 De brief verstuurd aan de respondenten

Vakgroep Voorlichtingskunde

Landbouwuniversiteit Wageningen

uw kenmerk
uw brief van
ons kenmerk
bijlage(n)
datum
behandeld door
toestelnummer
onderwerp

Wageningen, 19 april 1990

Aan de leden van het Agrarisch Jongeren Werk,

In de komende week wordt een landelijke enquête gehouden onder leden van het Agrarisch Jongeren Werk. Jij bent één van de leden, die in een willekeurige steekproef uit het ledenbestand is getrokken. Dit betekent dat we je deze week op zullen bellen en enkele vragen zullen stellen over het Agrarisch Jongeren Werk. Het gesprek duurt ongeveer 10 min. De antwoorden worden anoniem en vertrouwelijk verwerkt. Ik hoop van harte, dat je aan deze enquête mee wilt werken,

Met vriendelijke groeten,

Ellen Winkel
student-onderzoeker voor
de vakgroep Voorlichtings-
kunde LU Wageningen

correspondentieadres Hollandseweg 1 6706 KN Wageningen
bezoekadres De Leeuwenborch Hollandseweg 1 Wageningen
telefoon (08370) 8 43 10 b.g.g. 8 91 11
telex 45015
fax (08370) 8 47 91

BIJLAGE 3 Tabellen met onderzoeksresultaten

tabel 3.1 Geslacht

	Frequency	Percent	Schatting hele NAJK
man	151	92.6	90-95%
vrouw	12	7.4	5-10%
TOTAL	163	100.0	

tabel 3.2 Werkzaam op een agrarisch bedrijf

	Frequency	Percent
ja	148	90.8
nee	15	9.2
TOTAL	163	100.0

tabel 3.3 De samenstelling van de gemengde bedrijven

```
akkerbouw + melkvee (3)              (+ loonwerkbedrijf (1))
akkerbouw + melkvee                   + fruitteelt (2)
akkerbouw + melkvee + varkens (4)
          melkvee + varkens (20)
akkerbouw           + varkens (1)  (+ vleesvee (2))
          melkvee                   + vleesvee (2)
akkerbouw                           + pluimvee (2)
          melkvee                   + geiten (1)
                    varkens         + schapen (1)
tuinbouw + bloembollen (1)
```

tabel 3.4 De "andere" bedrijven

```
landbouwmechanisatiebedrijf (2)
graszodenbedrijf (1)
stierenmesterij (1)
loonwerkbedrijf (2)
bedrijfsverzorger (1)
```

tabel 3.5 Leeftijd

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
1967-1973	47	28.8	29.2	29.2
1961-1966	90	55.2	55.9	85.1
1952-1960	24	14.7	14.9	100.0
geen antwoord	2	1.2	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

tabel 3.6 De lengte van het lidmaatschap

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
1-3 jaar	51	31.3	31.7	31.7
4-8 jaar	67	41.1	41.6	73.3
9-13 jaar	35	21.5	21.7	95.0
meer dan 13 jaar	8	4.9	5.0	100.0
geen antwoord	2	1.2	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

tabel 3.7 Bestuurslid of bestuurslid geweest

	Frequency	Percent
ja	24	14.7
geweest	20	12.3
nee	119	73.0
TOTAL	163	100.0

tabel 3.8 Of men tevreden is over het programma

	Frequency	Percent
ja	123	75.5
gedeeltelijk	21	12.9
nee	8	4.9
weet niet	11	6.7
TOTAL	163	100.0

tabel 3.9 Of men kursussen op het programma wil

	Frequency	Percent
ja	88	54.0
nee	67	41.1
geen mening	8	4.9
TOTAL	163	100.0

tabel 3.10 Indruk of er naar de mening geluisterd wordt

	Frequency	Percent
ja, zeker	122	74.8
wel wat, niet veel	27	16.6
nee	8	4.9
weet niet	6	3.7
TOTAL	163	100.0

tabel 3.11 Kwaliteit van het plaatselijk bestuur

	Frequency	Percent
ja, goed	132	81.0
neutraal	13	8.0
nee, slecht	5	3.1
weet niet	13	8.0
TOTAL	163	100.0

tabel 3.12 Kwaliteit van het provinciaal bestuur

	Frequency	Percent	Valid Percent
ja, goed	44	27.0	27.2
neutraal	5	3.1	3.1
nee, slecht	3	1.8	1.9
weet niet	110	67.5	67.9
geen antwoord	1	.6	MISSING
TOTAL	163	100.0	100.0

tabel 3.13 Of men weet wat het NAJK is

	Frequency	Percent
ja	127	77.9
nee	9	5.5
wel eens van gehoord	27	16.6
TOTAL	163	100.0

tabel 3.14 Indruk van Binder

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
ja heel interessant	21	12.9	13.5	13.5
ja, best interessant	97	59.5	62.6	76.1
neutraal	20	12.3	12.9	89.0
nee,niet zo interessant	17	10.4	11.0	100.0
geen antwoord	8	4.9	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

tabel 3.15 Of men zich wel eens ergert aan Binder

	Frequency	Percent	Valid Percent
ja	26	16.0	16.8
nee	126	77.3	81.3
weet niet	3	1.8	1.9
geen antwoord	8	4.9	MISSING
TOTAL	163	100.0	100.0

tabel 3.16 Kent de werkmap bedrijfsovername

	Frequency	Percent
ja	80	49.1
nee	83	50.9
TOTAL	163	100.0

tabel 3.17 Kent de brochure Maatschap Maatwerk

	Frequency	Percent
ja	41	25.2
nee	122	74.8
TOTAL	163	100.0

tabel 3.18 Kent 'Als je met een boer of tuinder trouwt'

	Frequency	Percent
ja	48	29.4
nee	115	70.6
TOTAL	163	100.0

tabel 3.19 Oordeel over de werkmap bedrijfsovername

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
zeer goed	15	9.2	19.0	19.0
goed	38	23.3	48.1	67.1
matig	4	2.5	5.1	72.2
slecht	1	.6	1.3	73.4
weet niet	21	12.9	26.6	100.0
geen antwoord	84	51.5	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

tabel 3.20 Oordeel over de brochure Maatschap Maatwerk

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
zeer goed	5	3.1	12.2	12.2
goed	15	9.2	36.6	48.8
matig	4	2.5	9.8	58.5
weet niet	17	10.4	41.5	100.0
geen antwoord	122	74.8	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

tabel 3.21 Oordeel over 'als je met een boer of tuinder trouwt'

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
zeer goed	2	1.2	4.3	4.3
goed	24	14.7	51.1	55.3
matig	1	.6	2.1	57.4
slecht	1	.6	2.1	59.6
weet niet	19	11.7	40.4	100.0
geen antwoord	116	71.2	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

tabel 3.22 Of men dit soort informatie belangrijk vindt

	Frequency	Percent	Cum Percent
zeer belangrijk	60	36.8	36.8
wel belangrijk	84	51.5	88.3
neutraal	12	7.4	95.7
onbelangrijk	2	1.2	96.9
weet niet	5	3.1	100.0
TOTAL	163	100.0	

tabel 3.23 De kwaliteit van het landelijk bestuur

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
ja, heel goed	12	7.4	7.7	7.7
ja, redelijk goed	53	32.5	34.2	41.9
neutraal	3	1.8	1.9	43.9
weet niet	87	53.4	56.1	100.0
geen antwoord	8	4.9	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

tabel 3.24 Of men de standpunten van het NAJK ongeveer kent

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cum Percent
ja, zeker	42	25.8	26.9	26.9
ja, vaag	55	33.7	35.3	62.2
nee	59	36.2	37.8	100.0
geen antwoord	7	4.3	MISSING	
TOTAL	163	100.0	100.0	

BIJLAGE 4 Kruistabellen

tabel 4.1 De belangrijkste belangenorganisatie vs zuil

ZUIL VRAAG44X	alge- meen	chris- telijk	gemengd	katho- liek	Row Total
NAJK	13	4	7	13	37
	35.1	10.8	18.9	35.1	26.4
	31.7	33.3	25.9	21.7	
. . . . .					
Landbouwschap	12	2	6	19	39
	30.8	5.1	15.4	48.7	27.9
	29.3	16.7	22.2	31.7	
. . . . .					
Standsorga- nisaties	16	6	14	28	64
	25.0	9.4	21.9	43.8	45.7
	39.0	50.0	51.9	46.7	
. . . . .					
Column Total	41 29.3	12 8.6	27 19.3	60 42.9	140 100.0

tabel 4.2 De belangrijkste belangenorganisatie vs leeftijd

VRAAG4 VRAAG44X	'67-'73	'61-66	'52-'60	Row Total
NAJK	13	18	5	36
	36.1	50.0	13.9	25.9
	33.3	23.1	22.7	
. . . . .				
Landbouwschap	13	19	7	39
	33.3	48.7	17.9	28.1
	33.3	24.4	31.8	
. . . . .				
Standsorga- nisaties	13	41	10	64
	20.3	64.1	15.6	46.0
	33.3	52.6	45.5	
Column Total	39 28.1	78 56.1	22 15.8	139 100.0

tabel 4.3 De belangrijkste belangenorganisatie vs (ex-)bestuurslid

VRAAG17 VRAAG44X	ja	geweest	nee	Row Total
NAJK	7	3	27	37
	18.9	8.1	73.0	26.4
	30.4	17.6	27.0	
Landbouwschap	6	6	27	39
	15.4	15.4	69.2	27.9
	26.1	35.3	27.0	
Standsorganisaties	10	8	46	64
	15.6	12.5	71.9	45.7
	43.5	47.1	46.0	
Column Total	23	17	100	140
	16.4	12.1	71.4	100.0

tabel 4.4 De belangrijkste belangenorganisatie vs bedrijfstype

VRAAG44X VRAAG8X	NAJK	L'schap	S.O.'s	Row Total
akkerbouw	2	2	7	11
	18.2	18.2	63.6	8.9
	6.5	6.1	11.7	
tuinbouw, bloembollen, fruitteelt	1	3	3	7
	14.3	42.9	42.9	5.6
	3.2	9.1	5.0	
melkveehouderij	14	15	28	57
	24.6	26.3	49.1	46.0
	45.2	45.5	46.7	
kalvermesterij, varkenshouderij, pluimveehouderij	2	3	6	11
	18.2	27.3	54.5	8.9
	6.5	9.1	10.0	
gemengd	12	10	16	38
	31.6	26.3	42.1	30.6
	38.7	30.3	26.7	
Column Total	31	33	60	124
	25.0	26.6	48.4	100.0

Tabel 4.5 De belangrijkste belangenorganisatie vs opleiding

VRAAG44X / VRAAG9X	NAJK	L'schap	S.O.'s	Row Total
lagere opleiding	4	4	10	18
	10.8	10.3	15.6	12.9
midd. of hogere opl.	32	34	52	118
	86.5	87.2	81.3	84.3
geen vervolg-opleiding	1	1	2	4
	2.7	2.6	3.1	2.9
Column Total	37	39	64	140
	26.4	27.9	45.7	100.0

tabel 4.6 De belangrijkste belangenorganisatie vs het kennen van standpunten

VRAAG37 / VRAAG44X	ja,zeker	ja,vaag	nee	Row Total
NAJK	14	13	10	37
	37.8	35.1	27.0	26.4
	34.1	25.0	21.3	
Landbouwschap	10	10	19	39
	25.6	25.6	48.7	27.9
	24.4	19.2	40.4	
Standsorga-nisaties	17	29	18	64
	26.6	45.3	28.1	45.7
	41.5	55.8	38.3	
Column Total	41	52	47	140
	29.3	37.1	33.6	100.0

tabel 4.7 De belangrijkste belangenorganisatie vs het eens zijn met standpunten

VRAAG44X / VRAAG38X	NAJK	L'schap	S.O.'s	Row Total
bijna altijd	11	5	12	28
	39.3	17.9	42.9	30.8
	42.3	25.0	26.7	
vaker wel dan niet	11	7	19	37
	29.7	18.9	51.4	40.7
	42.3	35.0	42.2	
neutraal	2	6	10	18
	11.1	33.3	55.6	19.8
	7.7	30.0	22.2	
vaker niet dan wel/ zelden of nooit	2	2	4	8
	25.0	25.0	50.0	8.8
	7.7	10.0	8.9	
Column Total	26	20	45	91
	28.6	22.0	49.5	100.0

tabel 4.8 De belangrijkste belangenorganisatie vs of het NAJK zich vlodoende inzet

VRAAG44X / VRAAG41X	NAJK	L'schap	S.O.'s	Row Total
ja,duidelijk voldoende	18	9	21	48
	37.5	18.8	43.8	36.4
	51.4	25.7	33.9	
ja,wel voldoende	15	23	33	71
	21.1	32.4	46.5	53.8
	42.9	65.7	53.2	
neutraal	1	1	2	4
	25.0	25.0	50.0	3.0
	2.9	2.9	3.2	
nee,onvoldoende	1	2	6	9
	11.1	22.2	66.7	6.8
	2.9	5.7	9.7	
Column Total	35	35	62	132
	26.5	26.5	47.0	100.0

tabel 4.9 Kent ongeveer standpunten vs (ex-)bestuurslid

VRAAG17 / VRAAG37	ja	geweest	nee	Row Total
ja, zeker	10	9	23	42
	23.8	21.4	54.8	26.9
	41.7	45.0	20.5	
ja, vaag	7	8	40	55
	12.7	14.5	72.7	35.3
	29.2	40.0	35.7	
nee	7	3	49	59
	11.9	5.1	83.1	37.8
	29.2	15.0	43.8	
Column Total	24	20	112	156
	15.4	12.8	71.8	100.0

tabel 4.10 Kent ongeveer standpunten vs lengte lidmaatschap

VRAAG3 / VRAAG37	1-3 jr	4-8 jr	9-13 jr	>13 jr	Row Total
ja, zeker	7	16	15	3	41
	17.1	39.0	36.6	7.3	26.6
	14.6	25.0	44.1	37.5	
ja, vaag	19	23	11	1	54
	35.2	42.6	20.4	1.9	35.1
	39.6	35.9	32.4	12.5	
nee	22	25	8	4	59
	37.3	42.4	13.6	6.8	38.3
	45.8	39.1	23.5	50.0	
Column Total	48	64	34	8	154
	31.2	41.6	22.1	5.2	100.0

tabel 4.11 Kent ongeveer standpunten vs zuil

ZUIL VRAAG37		alge- meen	chris- telijk	gemengd	katho- liek	Row Total
ja, zeker		13 31.0 28.3	4 9.5 25.0	8 19.0 27.6	17 40.5 26.2	42 26.9
ja, vaag		16 29.1 34.8	8 14.5 50.0	11 20.0 37.9	20 36.4 30.8	55 35.3
nee		17 28.8 37.0	4 6.8 25.0	10 16.9 34.5	28 47.5 43.1	59 37.8
	Column Total	46 29.5	16 10.3	29 18.6	65 41.7	156 100.0

tabel 4.12 Kent ongeveer standpunten vs opleiding

VRAAG9X VRAAG37		hogere, midd. opl.	lagere opl.	geen vervolg- opl.	Row Total
ja, zeker		4 9.5 21.1	36 85.7 27.7	2 4.8 33.3	42 27.1
ja, vaag		7 12.7 36.8	46 83.6 35.4	2 3.6 33.3	55 35.5
nee		8 13.8 42.1	48 82.8 36.9	2 3.4 33.3	58 37.4
	Column Total	19 12.3	130 83.9	6 3.9	155 100.0

tabel 4.13 Kent ongeveer standpunten vs het lezen van Binder

VRAAG26X / VRAAG37	kijkt er niet in	bla-dert door	leest stuk-jes	leest groten-deels	Row Total
ja, zeker	1	3	24	14	42
	2.4	7.1	57.1	33.3	27.1
	16.7	30.0	23.3	38.9	
ja, vaag	0	2	38	14	54
		3.7	70.4	25.9	34.8
		20.0	36.9	38.9	
nee	5	5	41	8	59
	8.5	8.5	69.5	13.6	38.1
	83.3	50.0	39.8	22.2	
Column Total	6	10	103	36	155
	3.9	6.5	66.5	23.2	100.0

tabel 4.14 Het eens zijn met standpunten vs (ex-)bestuurslid

VRAAG17 / VRAAG38X	ja	geweest	nee	Row Total
bijna altijd	5	4	20	29
	17.2	13.8	69.0	30.5
	29.4	23.5	32.8	
vaker wel dan niet	6	7	24	37
	16.2	18.9	64.9	38.9
	35.3	41.2	39.3	
neutraal	4	3	12	19
	21.1	15.8	63.2	20.0
	23.5	17.6	19.7	
vaker niet dan wel/ zelden of nooit	2	3	5	10
	20.0	30.0	50.0	10.5
	11.8	17.6	8.2	
Column Total	17	17	61	95
	17.9	17.9	64.2	100.0

tabel 4.15 Het eens zijn met standpunten vs leeftijd

VRAAG4 VRAAG38X	'67-'73	'61-'66	'52-66	Row Total
bijna altijd	8	15	6	29
	27.6	51.7	20.7	30.5
	40.0	25.0	40.0	
vaker wel	8	23	6	37
dan niet	21.6	62.2	16.2	38.9
	40.0	38.3	40.0	
neutraal	2	14	3	19
	10.5	73.7	15.8	20.0
	10.0	23.3	20.0	
vaker niet	2	8	0	10
dan wel/ zelden	20.0	80.0		10.5
of nooit	10.0	13.3		
Column Total	20 21.1	60 63.2	15 15.8	95 100.0

tabel 4.16 Het eens zijn met standpunten vs zuil

VRAAG38X ZUIL	alge- meen	chris- telijk	gemengd	katho- liek	Row Total
bijna altijd	11	2	3	13	29
	37.9	6.9	10.3	44.8	30.5
	37.9	18.2	16.7	35.1	
vaker wel	11	5	9	12	37
dan niet	29.7	13.5	24.3	32.4	38.9
	37.9	45.5	50.0	32.4	
neutraal	6	2	4	7	19
	31.6	10.5	21.1	36.8	20.0
	20.7	18.2	22.2	18.9	
vaker niet dan	1	2	2	5	10
wel/ zelden	10.0	20.0	20.0	50.0	10.5
of nooit	3.4	18.2	11.1	13.5	
Column Total	29 30.5	11 11.6	18 18.9	37 38.9	95 100.0

tabel 4.17 Het eens zijn met standpunten vs opleiding

VRAAG9 VRAAG38X	hogere, midd. opl.	lagere opl.	geen vervolg- opl.	Row Total
bijna altijd	4	25	0	29
	13.8	86.2		30.5
	40.0	30.9		
. . . . .				
vaker wel	4	30	3	37
dan niet	10.8	81.1	8.1	38.9
	40.0	37.0	75.0	
. . . . .				
neutraal	2	16	1	19
	10.5	84.2	5.3	20.0
	20.0	19.8	25.0	
. . . . .				
vaker niet dan	0	10	0	10
wel/ zelden		100.0		10.5
of nooit		12.3		
. . . . .				
Column	10	81	4	95
Total	10.5	85.3	4.2	100.0

tabel 4.18 Het eens zijn met standpunten vs bedrijfstype

VRAAG38X VRAAG8X	bijna altijd	vaker wel dan niet	neu- traal	vaker niet dan wel/zel- den of nooit	Row Total
akkerbouw	3	3	1	1	8
	37.5	37.5	12.5	12.5	9.5
	12.0	9.7	5.6	10.0	
. . . . .					
tuinbouw	1	2	1	0	4
bloembollen	25.0	50.0	25.0		4.8
fruitteelt	4.0	6.5	5.6		
. . . . .					
melkveehouderij	11	11	9	6	37
	29.7	29.7	24.3	16.2	44.0
	44.0	35.5	50.0	60.0	
. . . . .					
kalvermesterij	2	4	1	0	7
varkenshouderij	28.6	57.1	14.3		8.3
pluimveehouderij	8.0	12.9	5.6		
. . . . .					
gemengd	8	11	6	3	28
	28.6	39.3	21.4	10.7	33.3
	32.0	35.5	33.3	30.0	
. . . . .					
Column	25	31	18	10	84
Total	29.8	36.9	21.4	11.9	100.0

tabel 4.19 Het eens zijn met standpunten vs ergernissen in Binder

VRAAG28 VRAAG38X	ja	nee	weet niet	Row Total
bijna altijd	3	25	0	28
	10.7	89.3		30.1
	13.0	36.2		
vaker wel dan niet	10	26	0	36
	27.8	72.2		38.7
	43.5	37.7		
neutraal	3	15	1	19
	15.8	78.9	5.3	20.4
	13.0	21.7	100.0	
vaker niet dan wel/ zelden of nooit	7	3	0	10
	70.0	30.0		10.8
	30.4	4.3		
Column Total	23	69	1	93
	24.7	74.2	1.1	100.0

BIJLAGE 5 uitwerking vraag 47

algemeen
-een goede, enthousiaste organisatie(16)
-nuttig/belangrijk, dat ze er zijn(25)
-ze moeten op dezelfde voet doorgaan(5)
-het NAJK voldoet aan de verwachtingen(16)
-ze weten waar ze over praten(2)
-regelt goed allerlei dingen(2)
-verwacht er niet zoveel van(1)
-ze stimuleren jonge boeren(1)
-de laatste 2 jaar zijn ze erg aktief(1)
-een organisatie voor bedrijfsopvolgers, verder heb je er niet zo veel aan(2)
-NAJK is te vergelijken met de Plattelandsvrouwen; vooral voor de gezelligheid(1)
-misschien wat krachtiger; het lijkt wel of ze slapen(1)
-samen ben je sterk(1)
-het interesseert me niet zo(1)
-ik weet er weinig van(21)
-ik heb geen mening over het NAJK(6)
-goed, want jonge boeren hebben een andere mening dan oudere(1)
-de jongeren moeten het staks gaan maken(1)
-ze moeten niet meedoen aan bepaalde vormen van doemdenken(1)
-het NAJK is onafhankelijk; opereert op zichzelf(1)
-weinig vertrouwen in (alle) organisaties; dat ze bijv. hebben meegewerkt aan de superheffing; dat is oneerlijk voor kleine boeren(1)
-voornamelijk lid voor vrienden(2)
-leerschool voor besturen is een goede zaak(1)

belangenbehartiging
-doen hun best om de belangen van jonge boeren te vertegenwoordigen(29)
-staat voor jongeren; vertegenwoordigt jongeren(10)
-goede steun voor landbouwjongeren; nu en in de toekomst(5)
-NAJK hoeft belangen van vrouwen niet te behartigen; dat moeten de vrouwen zelf maar doen(2)
-ze moeten er wat harder aan trekken om hun standpunten bij de juiste mensen over te brengen(1)
-er moeten meer mensen op de goede plaatsen zitten(1)
-ik merk er niet veel van, dat ze mijn belangen behartigen(1)
-door de superheffing moesten veel jonge boeren stoppen; je hebt helemaal geen kansen meer om boer te worden, en zij doen er wat aan(1)
-je mening wordt gehoord(1)
-de rechten van jonge boeren tellen niet; weinig aandacht van ministerie(2)

standpunten:
-ze streven goede punten na(6)
-heel duidelijke standpunten(1)
-niet zo eens met standpunten(2)
-moeten woorden meer omzetten in daden(1)
-goede voorstellen; afwerking niet zo goed(1)

-standpunten zijn te theoretisch, te weinig praktisch(1)
-nu niet meer te theoretisch bezig, vroeger wel(1)
-hebben soms sterke punten, afgewisseld met zeer zwakke(1)
-niet altijd mee eens, maar algemeen belang is goed gediend(1)
-standpunten zijn economisch niet goed doordacht(1)
-ze zijn realistisch bezig(1)
-ze moeten een reëlere aanpak volgen(3)
-ze zijn te idealistisch(1)
-diskussieert op basis van argumenten en vindt daarom zoveel weerklank met haar ideeën(1)
-flexibel, ze willen hun mening snel bijsturen(1)
-twee-slachtig, ze zwaaien steeds om in standpunten(1)
-ze proberen een richting aan te geven, maar ik weet niet of die gevolgd wordt(1)
-ideeëen, waar ik niet achter kan staan. Bij intern aankaarten houden ze er geen rekening mee. Ongeveer 8 jaar geleden heb ik een open brief geschreven, die hebben ze nooit durven publiceren. Ideeën zijn te sociaal; hij heeft liever, dat hij zelf wat in te brengen heeft op zijn eigen bedrijf(1)
-ze protesteren tegen dingen, die echt niet door de beugel kunnen. KNBTB wil dat met praten alleen oplossen, maar dat werkt niet(1)
-soms standpunten ten gunste van jongeren, die te veeleisend zijn, ze moeten af en toe een beetje indammen(3)
-schoppen soms te veel(1)
-ze willen teveel; iedereen wil altijd meer(1)
-ze willen alles gegarandeerd hebben (prijzen, hoge kwota); maar je kiest voor vrije onderneming en dat heeft risico's(1)
-vaak te zwart-wit(1)
-niet altijd eens, omdat ze dingen overtrekken en erg pessimistisch doen(1)
-NAJK neigt naar PvdA, terwijl achterban andere partijen stemt(1)
-NAJK is soms teveel PvdA gericht; daar komt helaas in kabinet nog weinig van terecht(1)
-het wordt steeds moeilijker om tegen de politiek te boksen(1)
-gaat met politiek mee(1)
-loopt niet achter de markt aan(1)
-vrij progressief, iets schreeuwerigs, iets negatief(1)
-soms wat gekleurd(1)
-ze zouden duidelijkere standpunten moeten innemen over BST, etc.(1)
-goed, dat ze hameren op het blijven van coöperaties(1)
-ze komen op voor kleine bedrijven; dat is goed(2)
-dat ze niet-levensvatbare bedrijven willen behouden is te ver doorgevoerd(1)
-ze moeten meer opkomen voor kleine bedrijven(1)
-niet eens met produktiebeheersing(1)
-wat betreft akkerbouw niet met standpunten eens, w.b. melkveehouderij meer(1)
-zitten goed heen achter de graanprijs(1)
-is absoluut niet eens met de invulling van de melkbank, zoals het NAJK dat wil(1)
-reageren vrij snel en vrij hard in de pers; dat mag ook(1)
-ze komen duidelijk naar buiten(1)
-naar buiten treden is goed, maar bijv. schoner produceren moet je niet naar

buiten brengen; alleen op vergaderingen over praten(1)
-ze willen zich wel eens teveel profileren(1)

invloed
-Braks luistert te weinig naar NAJK (en standsorganisaties)(1)
-de resultaten zijn goed(1)
-te weinig invloed; niet altijd succes(19)
-ze hebben wel invloed (een beetje)(2)
-ze worden niet genoeg serieus genomen door landbouwschap en ministerie(1)
-NAJK krijgt een beetje invloed, omdat ze veel leden hebben, die toekomstig boer kunnen worden en omdat ze het gelijk aan hun zijde hebben gekregen, bij bijv. milieu en graanproblematiek(1)
-ze laten van zich horen(3)

relatie met andere organisaties
-de zuilen zouden meer samen moeten werken (Fries)(1)
-ze funktioneren beter nu ze gefuseerd zijn (overkoepeld), dan toen ze apart werkten(4)
-sluit goed aan bij andere organisaties (om de zaak wakker te houden)(3)
-gebruik vaker standsorganisaties dan NAJK(4)
-de landbouworganisaties moeten meer 1 stem vormen; 1 vuist maken(6)
-er zijn teveel organisaties(1)
-jongeren samen kunnen later 1 grote standsorganisatie worden (geen zuilen meer)(1)
-ze zetten zich meer in voor jongeren dan het landbouwschap, w.b. bedrijfs-overname(1)
-belangrijk,dat jonge boeren ook in LLTB komen (via NAJK)(1)
-NAJK zou landbouwschap en standsorganisaties moeten informeren over hun standpunten en niet zelf naar Den Haag moeten gaan (NAJK zou zich niet politiek moeten uiten)(1)
-ze willen groter worden en dan beter samenwerken; daar ben ik het niet mee eens maar het is moeilijk tegen te houden(1)

betrokkenheid
-plaatselijk is goed; provinciaal en landelijk zegt me niets(5)
-NAJK staat te ver van haar leden af; er moet meer informatie van bestuur naar leden komen en andersom; meer wisseling van gedachte(4)
-lokatie kan geen mening overbrengen naar hoofdbestuur(1)
-de lijn van kleine organisaties naar landelijk zit goed in elkaar(1)
-provinciaal bestuur is slecht, want ze luisteren weinig naar leden(1)

aandacht
-ze kijken meer naar noordelijke provincies; te weinig naar Zuid Holland(1)
-niet goed op de hoogte van noordelijke provincies(1)
-in het bestuur zitten veel mensen uit het noorden, niet uit het zuiden(1)
-er zijn belangenverschillen tussen Friesland en Zuid Holland en Utrecht; die zouden ze beter moeten uitsplitsen(1)
-weinig melkvee; veel varkens(1)

Binder
-door Binder en aktiviteiten wordt er meer over problemen gepraat; dat is een goede zaak(3)
-via Binder veel informatie; dat is goed(5)
-geeft de nodige informatie (over bedrijfsovername); dat is goed(6)
-Binder schrijft sensationeel; vaak overtrokken; zit wel een kern van waarheid in(1)
-al 3 jaar lid en nog steeds geen Binder ontvangen(1)
-Binder schrijft vaak over bestuurszaken; is niet zo interessant(1)
-Binder is niet zo interessant; alle cijfermateriaal is teveel van het goede(1)

aktiviteiten
-er wordt zat georganiseerd(7)
-interessante onderwerpen(1)
-samen bedrijven langs is belangrijk(1)
-organiseren weinig agrarische aktiviteiten (plaatselijk)(1)
-jongerenaktiviteiten hoeven voor mij niet; aktiviteiten van de LTB zijn voldoende(1)
-onderwerpen spreken meer aan, dan die van het AJW(1)
-de opkomst bij aktiviteiten is laag(2)
-zouden nog meer voorlichting kunnen geven en m.n. over bedrijfsovername; meer kursussen(2)
-kursussen, avonden en schriftelijke informatie zijn goed(1)
-goed en leerzaam(2)

LB 160.